

VOORBERICHT.

Tot goed begrip van het doel der bij de vertaling van dit Bijbelboek gevoegde aantekeningen, acht ik het noodig, in enkele woorden mijne opvatting van het boek in zijn geheel en van zijne strekking uiteen te zetten. Wat den uiterlijken vorm betreft, bevat het boek de beschrijving van de liefde, door Salomo opgevat voor Shoelammieth, een eenvoudig landmeisje, het inbegrip van lichamelijke schoonheid, maar tevens van reine kuisheid en echt vrouwelijke zieledeugd. Het beschrijft, hoe de liefde ontstaat, hoe de minnenden elkander zoeken en vinden, de viering van het huwelijk, de dan volgende verkoeling en verzoening, dan wordt de bruid als heerlijk schoone, maar steeds ootmoedige vorstin beschreven, om met de bevestiging van het liefdeverbond in de geboorteplaats van Shoelammieth te eindigen. Zonder drama te zijn, heeft het boek in zoverre dramatischen vorm, dat zonder verdere aanduiding, dan uit den inhoud der woorden blijkt, verschillende personen sprekend worden ingevoerd. Ook de plaats en de tijd der handeling verandert herhaaldelijk. Hoewel nu in ons boek menschelijke liefde behandeld wordt, is toch toon en geest van het stuk zoo rein mogelijk. Niettemin ontstond ook in de Rabbijsche scholen in de laatste eeuw vóór en de beide eerste eeuwen ná de gewone jaartelling herhaaldelijk discussie, of ons boek te recht of ten onrechte in den kanon der gewijde geschriften was opgenomen. Bij de opname, evenals later bij de handhaving, in den kanon schijnt men het boek zool niet zuiver allegorisch, dan toch als typisch beeld te hebben opgevat voor de verhouding van Israël = Shoelammieth tot Zijn Schepper = Salomo. Als zuivere allegorie opgevat, zouden alle, ook de kleinste, trekjes in de beschrijvingen van personen en toestanden hun tegenbeeld moeten vinden in het geallegoriseerde, wat tot de meest gewrongen opvattingen aanleiding moet geven. Als globaal beeld verklaard, behoeven slechts de hoofdtrekken in verband te worden gebracht met de in de personen der handeling gesymboliseerden. Ik geloof daarom, dat deze laatste opvatting verre de voorkeur verdient. Zeker is, dat wij niet te doen hebben met een שיר עובד (Ez. 33.32), een op zinnelijkheid berèkenden liefdezang; wát in het boek getypeerd wordt, daarover loopen de meeningen uiteen, hoewel de meeste verklaarders op het voetspoor van Midrash aan de liefde tusschen God en Israël denken.

Bij onze verklaring echter hebben wij ons streng bij den tekst gehouden en eenvoudig samenhang, gedachtengang en moeilijke uitdrukkingen enz. trachten op te helderen, terwijl wij ons van uiteenzetting van de toepassing der gebruikte beelden hebben onthouden. Voor de daaromtrent bij oudere en nieuwere Joodsche schrijvers gangbare opvattingen verwijzen wij den deskundige naar de Commentatoren zelve.

HET HOGLIED.

I.

- 2 1 Lied der liederen, dat van Salomo is. „Hij kusse mij van de kussen zijns monds, — want heerlijk is uw kozen meer, 3 dan wijn! Voor den reuk zoo genotrijk uw oliën! als uitgetogen olie geurt uw naam! daarom voelen liefde voor u jonge- 4 dochters!” „Trek mij — wij loopen hard u achterna” —, zoo bracht mij de koning in zijn binnenvertrekken — „wij willen juub'len en in 't hart ons verblijden met u” — „laat ons roemend herdenken uw kozen, hooger dan den besten wijn —

HOOFDSTUK I. 1. שִׁיר הַשִּׁירִים, *lied der liederen*, d. w. z. het voortreffelijkste onder de liederen, niet: *lied van liederen*, uit verschillende zangen bestaande (MALHIEM); evenmin: *lied uit de talrijke liederen*, wat door שִׁיר שִׁירִים zou moeten zijn uitgedrukt. De uitdrukking is als in עֵבֶר עֵבֶר, Gen. 9,25, *slaaf in den hoogsten graad*, eene omschrijving van den overtreffenden trap. De bepalende 'ךָ was hier bij het tweede woord noodig, omdat men een bepaald lied op het oog heeft, dat als het voortreffelijkste geroemd wordt. — אִשָּׁר לְשֹׁלֹמֹה, *dat van Salomo is*, d. w. z. v. s. door hem vervaardigd; volgens anderen: hem betreffende, dat over Salomo handelt. Het betr. voornw. אִשָּׁר slaat op שִׁיר, niet op שִׁירִים; men vatte dus niet op: *voortreffelijkste van Salomo's liederen*, maar: *voortreffelijkste van alle liederen*, *dat door Salomo vervaardigd is*. — De vraag, of ons boek al of niet door koning Salomo is geschreven, hangt voor een groot deel van subjectieve indrukken af. De Joodsche overlevering neemt het zeker aan. De ontwikkeling der oud-Hebreeuwsche taal is ons te weinig bekend, om nit het gebruik van bepaalde wendingen en uitdrukkingen iets met zekerheid te kunnen afleiden. Terwijl bijv. velen uit het bezigen van — שִׁיר voor

אִשָּׁר als betrekkelijk voornw. concludeeren tot den lateren tijd van vervaardiging, meent o. a. DELITZSCH dat de oudste oorspronkelijkste vorm van het woord juist שִׁיר was; dit komt dan ook in Rechteren als noord-Palaestinensisch provincialisme voor. De oude zangen en klaagliederen gebruiken het als stijfversiering, terwijl het in het oude proza ongebruikelijk is. Ons boek gebruikt nu שִׁיר overal, behalve in het zuiver prozaïsche opschrift. Evenzoo bezigt Jeremia in zijn profetisch boek steeds שִׁיר, in zijne Klaagliederen daarentegen שִׁירָה.

Eerste deel: 1,2—2,7. Het ontstaan der liefde in de harten der minnenden.

2. Naar RASHI en IBN 'EZRA spreekt hier Shoelammith; volgens anderen: de aan het maal in het vorstelijk paleis gezeten dochteren Jerusalems (vs. 5); voor die laatste opvatting wordt aangevoerd, dat Shoelammith toch niet zelve zal melding maken van liefdeblijken van andere vrouwen! Naar mijne meening echter zegt het slot van vs. 3 niets anders dan: „Zooals ik, zoo zullen wel alle vrouwen voor u in liefde moeten ontvlammen!” Het is niet ijverzuchtige, maar in onbegrensde bewondering verzonken liefde, die meent, dat aller oogen moeten zien als de hare! — Shoelammith is verzonken in de herinnering aan hare liefde, haar beminde is niet bij haar, — maar aan hem denkend, (שִׁירָה in den

שיר השירים.

א

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמֹה : יִשְׁכְּנִי מְנַשְׁקוֹת פִּיהוּ כִּי
טוֹבִים דְּדִיד מִיָּין : לְרִיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן הַתּוֹרֶק
יִשְׁמַךְ עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבּוֹד : מְשַׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הִבִּיאֲנִי
הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה כִּךְ נִבְכְּרָה דְּדִיד מִיָּין מִיִּשְׁרָאִים

derden persoon) ziet ze hem als het ware tegenover zich en gaat aanstonds in den tweeden persoon voort. — דְּדִיד, *uwe liefdebetuigingen*, liefkozingen. — טוב, hier in zinnelijke beteekenis: *goed*, genotbiedend.

3. שְׁמָנִיךָ טוֹבִים, RASHI: *voor den reuk zijn uwe oliën heerlijk*; anderen, daar מִי meestal *geur* en het werkw. *geur verspreiden*, niet: *reuk* en *geur* in zich opnemen beteekent: *wat den geur betreft*, *zijn uwe oliën goed*. — טוֹב תּוֹרֶק. Het overigens altijd mannelijke טוֹב is hier vrouwelijk gebruikt, misschien om den woordklank, om niet twee zachte letters 'נ' en 'מ' op elkander te doen volgen: *als olie, die gewoonlijk wordt uitgooten*, niet zalfolie, maar parfum-olie, die in de zaal wordt gesprengeld, om aangename geur te verspreiden, als bijv. rozenolie. Fiinst vat מִיךָ als eigennaam op: *Toerak-olie*, een naam, die nooit meer voorkomt. — נְרוּצָה, *huishare meisjes*, in den ontwikkelingsleeftijd. — אֶהְבּוֹד, de Pa'el-vorm, die gewoonlijk onovergankelijk is, hier zooals meermalen transitief, met pathos: *hebben u innig lief*. Vs. 2 en 3 vormen ééne strophe van vijf regels, waaraan vs. 4 eveneens met vijf regels geheel beantwoordt.

4. מְשַׁכְּנִי, *trek mij met touwen van liefde*, (vgl. Hoshea 11,4) d. w. z. *gaarne wil ik mij door u laten leiden*; אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, *wij*, d. i. *ik wil gaarne u volgen*; anderen, tegen de toontekens: *מְשַׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ, trek mij u achterna, laat ons samen hard wegloupen!* — Zij herinnert zich een feit, een oogenblik van hoogst geluk, toen zij hare liefde bekende. Na die bekentenis *bracht mij de koning דְּדִיד, in zijne binnenste vertrekken*, — de huiselijke vertrekken liggen achter in het huis — en sprak tot mij: *„Wij willen ons jubelend verheugen met u”*. — כִּי is, naar ik meen, hier als vrouwelijke vorm op te vatten. — נִכְרָה, *wij*, d. w. z. *ik wil met roem en genoegen herdenken uw liefkozingen*, eig. in herinnering brengen, maar zeer dikwijls: *huldigen*, roemen (vgl. Ps. 45,18 טָכַר). — מִיִּשְׁרָאִים אֶבְרָכָה, bij de herinnering aan zijne liefde, komt zij terug op de slotwoorden der vorige strophe, waar zij gezegd heeft, dat alle meisjes haren geliefde beminnen, en zegt hier: *zoo zij hooren van uw kozen, zullen zij u zeker allen oprecht liefhebben!* Anderen: *terecht beminnen zij u*; dit kan echter meestdijk door מִיִּשְׁרָאִים zijna uitgedrukt; nog anderen: *oprechten beminnen u*, מִיִּשְׁרָאִים = *מישרים*; in den samenhang geheel onpassend. — Is hier niet Shoelammieeth, maar de „dochteren van Jerusalem” aan het woord, dan vatte men het vers aldus op: *zoo gij mij trekt, zouden wij, ieder onzer, gaarne u volgen; als de koning mij, zegt de spreekster, gevoerd heeft in zijne vertrekken*, — „dan

5 oprecht beminnen z'u!" Wel ben ik zwart, maar sierlijk toch, gij docht'ren van Jerusalem! als Kedars tenten zwart, als Salomo's tapijten. Ziet mij er niet op aan, dat 'k donker ben van kleur, dat mij door warmtegloed de zon zoo heeft verbrand; — mijner moeder zonen werden vergramd op mij; zij stelden m' aan tot wijngaard-wachteresse — mijn eigen wijngaard kon ik niet bewaken! — O, deel mij mede toeh, gij, dien mijn ziel bemint, — waar weidt gij toch? waar doet g'uw kudde liggen, als straks het middag wordt? Waarom toch zou ik zijn als een, die zich omhult, en rondgaan langs de kudden van uw metgezellen?" — „Als gij het nog niet weet, gij schoonste van de vrouwen, ga heen dan toch, de kleinvee-sporen volgend,

zullen wij allen jubelen en ons verheugen over u, geliefde!" — zeggen de aanwezige vrouwen, — *wij zullen prijzen uw kazen meer dan wijn enz.* — *ל* is verwant met *ל*, zich draaien, krimpen van pijn, vandaar speciaal bij een barend; — het beteekent: eene in beweging zich uitende vreugde: van vreugde springen en juichen; *ו* duidt meer de vrolijke stemming aan, en beteekent v. s. letterlijk, naar uit het Arabisch blijkt: *glad gemaakt zijn*, zoodat de rimpels zijn weggestreken. — *ו*, meer dan den door u geboden wijn, het beeld van 's konings gaven, in tegenstelling met zijn persoon; of als in vs. 2, meer dan de geur en het genot, ons door den fijnsten wijn verschaft; v. a. bedwelmender dan wijn; sommigen vatten de woorden *ו* *ו* als één begrip op: *wij willen ons eeuwig herinneren uwe liefkozingsen*, die zooveel beter zijn dan wijn.

5. Nu wendt zich Shoelammieth tot de haar met verbazing aanhoorende „dochters Jerusalems", die niet kunnen begrijpen, dat zij door den koning zou zijn uitverkoren. — *שׂוֹמֵרֵי*, niet juist *roetzwart* als een Ethiopier, maar donkerkleurig. — *תַּמָּר*, volgens *ל* 'Ezra, van *תָּמָר*, begeeren, — *begeerlijk*; v. a. van *תָּמָר* = *תָּמָר*, waarvan dan een bijv. naamw. mannel. *תַּמָּרִי*, vrouwel.

נֶאֱמָרָה, dat dan beteekent: doelmatig, passend, aardig, mooi. — *אֶל*, eig. de woonplaats; hoewel oorspronkelijk *tent*, dus de tijdelijke woning van een herder of dgl. die geen vaste verblijfplaats heeft, — terwijl *בֵּית* de vaste woning, het nachtverblijf aanduidt, — worden zij voor elkander gebruikt is *אֶל* dikwijls het *huis* van den trekkenden herder, en *בֵּית* de *tent* van den gevestigden boer. — *כְּאֶלֶי קֵדָר*, als de tenten der Kedar-zonen, een Arabische volkstam, die in tenten met geitenharen dekkleeden wonen, die donkerkleurig zijn; (*קֵדָר*, een geitenharen kleed, is het gewone rouwgewaad). — *כִּימִימָה*, al ben ik zwart als Kedars tenten, toch darf ik mij vergelijken met de kostbare prachttapijten van Salomo's zomertent!

6. *אַל תִּרְאֵי*, *zie mij er niet op aan; kijkt mij niet zoo aan*, zou *אֶל תִּרְאֵי* moeten luiden. — *שׁוֹמֵרֵי*, *zwartachtig*, donker van huidskleur. — *שׁוֹמֵרֵי*, óf: *dat*, parallel met *שָׁמָּה*, óf: *daar*, afhankelijk: omdat de zon mij door haren gloed heeft verbrand. Dan zou zij de oorzaak van haar zwartzijn opgeven en zou *הַשֶּׁמֶשׁ*, als oorzaak, vóór het werkwoord genoemd moeten zijn. — *שׁוֹמֵרֵי*, ook Job 3,9 en 41,10 voorkomend, beteekent v. s. eig. *door zijn blik in gloed brengen*, in brand zetten; de stralen van het oog verzamelen zich, als het ware, op de zaak, die zij scherp bekijken, als in een brandpunt; v. a. eenvoudig: *kijken*; *שׁוֹמֵרֵי*, hoewel gewoonlijk mannel., wordt hier vrouwel. gebruikt, misschien om de fijnvoelende liefde niet te kwetsen; niet de mannelijke, maar de vrouwenblik der zon heeft haar

ה' אֶהְיוֹתָּ: שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאזָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהֶלִי קָדָר
 יִבְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה: אֶל־תִּרְאֵנִי שְׂאֵנִי שְׁחֹרָהּת שְׁשׁוּפֹתַנִי
 הַשֶּׁמֶשׁ בְּנִי אִמִּי נְחֹרֹכִי שְׁמִנִי נִטְרָה אֶת־הַכְּרָמִים כְּרָמִי
 וְשָׁלִי לֹא נִטְרָהּנִי: הַגִּידָה לִי שְׂאֵהְבָה נֶפֶשִׁי אֵיכָה תִרְעָה
 אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצִהָרִים שְׁלֹמֹה אֲהִיהַ בְּעֵטָהּ עַל עֲדָרֵי חֲבָרִיד:
 אֶסְלֹא תִדְעִי לָךְ הַיְפָרָה בְּנָשִׁים צֵא־לָךְ בְּעֵקֶב־י הַצֶּאֱזָן

zoo scherp getroffen! — כִּי אֲנִי, mijne stiefbroeders, *de zonen mijner moeder*, van een man, die niet *mijn vader* is. Shoelammiech's vader wordt niet genoemd, wél hare moeder. Zij schijnt dus als halve weeze voorgesteld te worden, wier moeder ten tweeden male gehuwd is, — of reeds vroeger gehuwd was en kinderen heeft. Die stiefbroeders voeren het hoogste woord in huis. — נִחְרָוּ = נִחְרָוּ, van נִחַר, *vertoord worden*; v. a. van נִחַר, welke stam echter wel vuurgloed of koortagloed, echter niet gloed van toorn beteekent. — כְּרָמִי שְׁלִי, *mijn eigen wijngaard*, mijn persoon, d. i. v. s. mijne schoonheid, mijn teint enz.; v. a. mijn persoon, die zich door liefde heeft laten omstrikken, — min waarschijnlijk; daar zij immers hare zwarte kleur verklaren wil, en bovendien hier voor eene weemoedige herinnering in den zin van: ach, hadde ik mij zelve maar beter bewaakt! geen plaats is.

7. Of Salomo zich haar als herder heeft voorgedaan, of dat zij, als eenvondig landmeisje, zich den koning liefst als herder denkt, is niet zeker. De opvatting, die in den herder Shoelammiech's eigenlijken geliefde ziet, naar wien zij verlangt, terwijl zij door Salomo in zijn paleis wordt gevangen gehouden, komt mij min waarschijnlijk voor. De herder en Salomo zijn waarschijnlijk één persoon. — Shoelammiech wil gaarne hareu beminde weer zien; en roept nu uit: laat mij toch weten, gij mijn niet aanwezige geliefde, waar gij thans weidt, waar gij uw kudde, als het middag is geworden, doet neerliggen, rustig herkauwende; dan heeft hij tijd en rust, dan kunnen zij samen zijn. — זָרַחַם, van זָרַח, *glans*; het tweevoud: dubbel, zeer sterk, intensief licht; de middag. — אֵיכָה = אֵיכָה, *waar*; de gewone beteekenis van het woord is wel: *hoe*, maar dat berust alleen op conventionneel spraakgebruik; de vormen כֹּה, *met de vraagvorm* אֵי verbonden, kunnen beteekenen: waar, wanneer en hoe. — שְׁלֹמֹה, = שְׁלֹמֹה, *want waarom*; — waarom zou ik nu zoekend moeten rondgaan bij de kudden uwer vakgenooten? — כְּעֵשֶׂה, van עָשָׂה = עָשָׂה (evenals כְּכֵן, *omhullen*, als iemand die het hoofd zich omhult of uit verdriet, als teeken van rouw, — of om door schijnbare ingetogenheid zich als onthutigt te doen kennen. (Vgl. Gen. 38,14). Waarom, vraagt zij, zou ik moeten rondgaan bij de herders, vragend naar mijn beminde, als ware ik een zich in sluier hullende ontuchtige, die een boeileerder zoekt? — Anderen, naar Jer. 43,12: *omhuld* ter beschutting tegen ongunstig weder.

8. Spottend roepen de dochteren Jerusalems haar toe: als gij dan niet weet, waar uw geliefde weidt, dan behoeft gij nog niet de herders te

9 en weid uw lammetjes nabij de herderstenten!" — "Met merrie
 10 van Egyptisch span stel, mijn geliefde! ik u gelijk. Lief zijn
 uw wangen in bellenversiering, uw hals in tooi van aanrijg-
 11 snoeren! Bellen van goud zullen wij voor u maken, met
 12 zilvertippen rijkgesierd." — "Wijl nog de koning wijlt in den
 kring van zijn tafel, — heeft mijn nardus zijn geuren gespreid
 13 en gegeven! Een myrrhetuil is mijn geliefde mij, die rust in
 14 den nacht aan mijn boezem. Een cyprus-tros is mijn ge-
 15 liefde mij, uit 'En-Gedie's rijke hoven!" — "Zie, gij zijt schoon,

vragen; wij, meer ervaren, weten raad om zonder vragen het spoor te vinden: volg het spoor van het kleinvee, ga zelve als herderin uw lammetjes weiden dicht bij de verblijfplaats der herders, — dan zult ge hem wel vinden. — *וְהָיָה כִּי יִשָּׂא* kan ironisch worden opgevat, of ernstig, doordien de geestdrift, waarmee Shoelammith heeft gesproken, ook voor de dochteren van Jerusalem haar schoonheid doet erkennen. — Zij weten wel, dat Salomo nabij is, maar willen op Shoelammith's naïviteit ingaan. Terwijl Shoelammith vs. 7 wel spreekt van: *weiden, en doen neerliggen*, maar de *kudden* niet noemt, stellen de dochteren Jerusalems spottend juist dit op den voorgrond; zij geven haar echter niet *bokken*, het beeld der zinnelijkheid, maar *lammetjes*, teedere, jonge diertjes, waaraan de herderin hare toewijdende liefde moet geven, als kudde.

9—11. Salomo komt thans te voorschijn en spreekt Shoelammith toe, die 12—14 hem beantwoordt. — *וְהָיָה כִּי יִשָּׂא* = *וְהָיָה כִּי יִשָּׂא*, een vrouwelijk paard, de 'i is bijgevoegd, een overblijfsel van een ouden tweeden naamval; ook Gen. 49,11 komt die vorm voor, gevolgd door een voorzetsel, zonder dus in *וְהָיָה* te staan. — *וְהָיָה כִּי יִשָּׂא*, letterl. *de wagens van Phar'o*, hier voor de *bespanning* der wagens, de paarden. *Egyptische paarden* waren door Salomo in groot aantal ingevoerd; zij waren oudtijds even beroemd als later Arabische. *Paarden van Phar'o* = uit Egypte, daar vermoedelijk slechts door en met toestemming van den koning paarden mochten uitgevoerd worden. (Vgl. Gen. 45,19). Naar II Kron. 9,28 zorgde Salomo op uitgebreide schaal voor invoer van paarden. Hij was dus kenner van het edele dier, — en het eerste beeld, dat hem voor den geest komt, als hij zijne slanke, edel gebouwde geliefde ziet, is dat van een prachttros uit het schoonste Egyptisch span van zijn stal! — *וְהָיָה כִּי יִשָּׂא*, vrouw. van *וְהָיָה*, vriend;

van *וְהָיָה*, hoeden, overdrachtelijk: zich te goed doen, in verkeer met een ander zich aangenaam gestreeld vinden; het beteekent hier: vriendin, *geliefde*; zijne bruid is zij nog niet.

10. De overgang van het vorige tot ons vers ligt hierin, dat bij het beeld van een paard dadelijk aan de versiering van het hoofdstel wordt gedacht. Zoo let hij dus allereerst op de sieraden, die de schoonheid van het gelaat te meer doen uitkomen: *וְהָיָה*, ronde tooisels, die van voren aan beide zijden van het hoofdwindsel afhangen, of door de aan weerszijden van het gelaat neerhangende vlechten zijn gewonden. — *וְהָיָה*, van *וְהָיָה*, rijgen, eig. doorboren en daarmee aaneenrijgen; zoo Thalmoedisch: van visschen, aan een snoer geregen; hier dus waarschijnlijk: *snoeren* glaskoralen, die om haar hals zijn gewonden.

11. Reeds nu zijt gij schoon in uw eenvoudigen tooi — maar wij zullen u kostbare sieraden maken — en nog heerlijker zal uw schoonheid stralen. —

וְרָעִי אֶת־גִּדְיָתְךָ עַל מִשְׁכְּנֹת הָרָעִים : לִסְסָתִי בְרֻכְבִּי
 יִפְרְעָה רִמְיָתְךָ רַעֲיָתִי : גָּאוֹן לַחַיִּיךָ בְּתוֹרִים צוֹאֲרֶךָ
 בְּחֻדְרִים : תּוֹרִי וְהִב גַּעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נִקְרוֹת הַכֶּסֶף : עַד־
 שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְכּוֹ נִדְרִי נָתַן רִיחוֹ : צְרוּר הָמָר דּוֹרִי לִי בֵּין
 שְׁרֵי יָלִין : אֲשַׁכֵּל הַכֶּפֶר דּוֹרִי לִי בְּכֶרְמִי עֵין גִּרִי : הִנֵּה יָפָה

נקרא, gouden bellen met zilveren stippen, die als sterren aan den hemel schitteren.

12. מסכו, lett. *zijn omringen*, zijn tafelkring, het maal van den koning met zijn hovelingen en vrienden; oudtijds zat men aan tafel (I Kon. 13,20; vgl. Ps. 128,3 en 'Amos 6,4); het woord beteekent dan ook: *Rondom iets zijn*, en kan zoowel *zitten* als *liggen* om een tafel aanduiden. — נר, *nardus*, een zeer kostbare zalfolie, hier als beeld der ontluikende liefde, of het sterker wordend liefdesverlangen; terwijl de koning afwezig was, heeft mijne liefde zich in sterke, verlangende woorden geuit; de liefdebalsem, in het kruikje mijns harten besloten, heeft zijn geur naar buiten verspreid.

13. צרוּר הָמָר, een *bundeltje*, ruikertje *myrrhe*bloesems; 5,1 wordt ook gesproken van: *plukken van myrrhe*. Hoewel deze plant in Palestina niet oorspronkelijk inheemsch was, maar in Arabië thuis behoort, schijnt zij toch ook in Palestina gekweekt te zijn. Het eigenlijk geurende aan de myrrheplant is niet de bloem, maar de uit de schors vloeierende hars; hier echter is het beeld niet ontleend aan den *geur*, maar aan het *op het hart dragen* van een bloemtuitje. Men behoeft dus hier נרר niet te verklaren met: *reukflesje of zakje*, maar kan met de oude commentatoren vertalen: een *myrrhetuitje*. Zij draagt haar beminde voortdurend in het hart, gelijk een ruikertje myrrhebloemen nooit van haar boezem wijkt. — דלך, ook *den nacht doorbrengen*, — niet: *alleen den nacht doorbrengen*, — is de uitdrukking voor: *voortdurend aanwezig zijn*.

14. אשכל הכפר כר. is de *Cyprus*-plant, met geelachtige bloemen en altijd groene bladeren (v. s. uit het Arabisch, van een stam, die *witachtig* zijn, beteekent); de bloesems hangen in trossen af, daarom: אשכל, een *vlechtwerk*, van שכל, vlechten, — een *trost*, speciaal van druiven. בכרמי, כרם, eig. *wijngaard*, wordt ook van andere plantages gebruikt; zoo יר כרם (Recht. 15,5). — קץ נר, het oude: *Chatsaton Thamar* (Gen. 14,7; vgl. II Kron. 20,2), bij den westelijken oever der Doode Zee, waar naar Pred. 2,4 Salomo groote plantages had aangelegd. — De verklaarders, die Salomo en den herder voor verschillende personen houden, meenen, dat in het noemen van dezen plaatsnaam Shoelammith een aanwijzing geeft van de plaats, waar haar geliefde herder woont. — Anderen verklaren hier כרם als *wijngaard*, en meenen, dat de Cyprus-plant tusschen de ranken der wijnstokken groeit. — Het beeld beteekent in ieder geval: zoo heerlijk als de geur van den Cyprus-bloemenstengel, is mij de gedachte aan den beminde; of: gelijk ik mij zou tooien met een bloemenstengel van den Cyprus, — die de vrouwen vaak als sieraad in de hand hielden, — zoo sier ik mij met het bewustzijn der liefde van mijn beminde.

15. Bij deze toewijdende liefdeniting kan Salomo zijne bewondering niet langer bedwingen. — עיניך ימים, *uwe oogen zijn diuvenooogen*; zoo Cha-

mijn geliefde vriendin, — zie, gij zijt schoon, — uwe oogen
 16 zijn duiven!" — „Zie, gij zijt schoon, mijn vriend! ja, lieflijk
 17 zelfs, — ons bed is ook het weligst groen! De balken onzer
 huizing cederen, — onze latten cypressen! —

II.

1 Ik ben een veldbloem van Sharón, een lelie der dalen."
 2 „Gelijk eene lelie te midden van doornen, zoo is mijn vriendinne
 3 te midden der dochters." „Als 'n appelboom onder de boomen
 des wouds, zoo is mijn geliefde te midden der zonen; — in
 zijn schaduw had ik wellust mij te zetten ter ruste, en zijn
 4 vrucht is zoet voor mijn verhemelte! Hij heeft mij gebracht
 in het huis van den wijn en zijn banier, mij beschermend, is
 5 liefde. Schenkt steun mij met rozijnen-koeken, richt mij op
 6 door appelen, — want ziek van liefde ben ik! Zijn linkerhand
 7 onder mijn hoofd — en zijn rechter omhelst mij! Ik leg een eed
 u op, gij dochteren van Jerusalem, bij de hinden of bij de reën

bakboek 3,19: en *Hij maakte mijne voeten als hinden-voeten*; anderen: uwe oogen zijn zoo levendig en bewegelijk als duiven; nog anderen: zoo kleurig als duivenvederen. De *draf* is een gewoon liefdesymbool, het beeld van vrouwelijke zachtheid.

16. Shoelammiech beantwoordt de liefdeuting van Salomo en gaat dan, in toekomstdroom verzonken, over tot beschrijving van haar huwelijks-woning, zooals zij zich die denkt, — niet in de pracht van 's konings paleis, maar in den landelijken eenvoud der natuur: de legerstede frisch, welig groen, de balken van het huis zijn de kronen der cederen, — de zoldering de cypressen met hun eeuwig groen! — עץ, niet juist: *bed*, waarin men slaapt, maar ook: *rustbed*, sofa of divan. — עץ, niet van kleur, groen zijn; maar eig. *rekbaar zijn* en zich wijd uitstrekken; de zin is dus: in weligen bladertooi een wijd dak vormen.

17. קרוֹת, *balken*, van קרָ, ontmoeten, — in elkander loopen. — דוֹרֵס, soms: *gooten*, van een stam, die *loopen* beteekent; v. d. *latten* of *paneelen* eener zoldering.

HOOFDSTUK II. 1. Mijn paleis is de natuur, want ik ben een natuur-kind, geene hofdame. — רִצְלוֹת, v. s. van רָצַל, afgeleid van רָצַל, *ui, knollen vormend*; waarschijnlijk de gewone vleeschkleurige veldbloem, die na het afmaaien van het gras in warme streken bij duizenden voorkomt. עֵץ. De vlakke van Jaffa tot Caesarea. — עֵץ, volgens Ibn 'Ezra van עֵץ, *zes*, is eene *lelie*, die in al hare soorten zes-bladerig is, terwijl de rosaceën alle vijf-bladerig zijn. Anderen van een stam: *wit zijn*, waarvan עֵץ, *byssus* en עֵץ, *marmer*. — עֵץ, bloeiend in de diepte der dalen, tuschen hooge bergen gelegen. Zij is nederig en bescheiden en verlangt niet naar grootsche pracht; een eenvoudige veldbloem, een lelie slechts in de diepe dalen. Maar Salomo denkt hooger van haar, vs. 2. — עֵץ, *tusschen de doornstruiken*; de doorns der plant zelve, gelijk die der roos, heeten עֵץ;

יִרְעֵתִי תִּהְיֶה יָפָה עֵינֶיהָ יֹנֵיִם: הִנֵּה יָפָה דֹדִי אָף גִּלְעָם אָף־
 עֲרֻשָּׁנוּ רַעֲנָנָה: קִרְוֹת בְּתִינוּ אֲרוֹמִים רַחֲטָנוּ בְּרוֹתִים:

LXXVI

ב

אֲנִי חִבְצֶלֶת הַשָּׂדֶה שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים: כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוּחִים
 כֶּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת: כְּתִפּוּחַ בְּעֵצִי הָיֵר כֶּן דֹדִי בֵּין
 יְהֻנָּנִים בְּעֵלֹ חֲמֹדָתִי וַיִּשְׁכַּתִּי וּפְרִיֹו מִתּוֹק לֶחֶמֶי: הִבִּיאֲנִי
 אֶל־בֵּית הַיָּין וְדָגְלוּ עָלַי אַהֲבָה: סִמְכוּנִי בְּאִשִּׁישׁוֹת רַפְדּוֹנִי
 יִתְפַּוְּחִים כִּי־חֹלֶת אַהֲבָה אָנִי: שְׁמָאֲלוּ תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיְמִינוּ
 יִתְחַבְּקֵנִי: הִשְׁפַּעְתִּי אֶתְכֶם בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאִילֹת

bovendien zit ook de bloem niet *בין*, *tusschen* de doornen, maar er boven. Vgl. II Kon. 14,9.

3. Zij beantwoordt het beeld direct: als een appelboom, v. a. een citroenboom, onder de boomen van het woeste woud, — als een enkele vruchtboom onder een massa in 't wild groeiende, niet-vruchtdragende boomen, — zoo is mijn beminde onder de jongelingen. — וַיִּרְוֵי וַיִּשְׁכַּתִּי, *verlangde ik te zitten*, eig. is hier וַיִּרְוֵי als hulpwerkwoord te beschouwen: *hevig verlangen*, de kracht van het verlangen door den Pi'el uitgedrukt; tegelijk echter beteekenen de woorden: *zat ik met behagen*. — *Schaduw en vrucht* levert de appelboom, beiden even verkwikkend; zoo ook haar beminde in vergelijking met anderen: bescherming en liefde schenkt hij haar.

4. בֵּית הַיָּין, *het huis van den wijn*, waar wijn in stroomen vloeit, — m. a. w. naar het verblijf, waar vreugde en genoegen en weelde heerscht, — en daar *beschermt mij zijne liefde als een banier*, tegen de plagerijen der hofjuffers, die de eenvoudige herderin bespotten. — רַגְלִי is het aan den vaandelstok bevestigde doek.

5. סִמְכוּנִי — וַיִּרְוֵי, de Pi'elvormen, in intensieve beteekenis, duiden aan, dat zij zeer groote behoefte heeft aan steun en oprichting. — אִשִּׁישׁוֹת, *Isr* 'EZRA: *flèches*, vgl. het latere וַיִּשְׁכַּתִּי, glazen lantaarn; KASHIE waarsch. evenals nieuweren: *druivenkoeken*, klompen saamgeperste rozijnen, evenals רֶבְבֵלָה een klomp gedroogde vijgen beteekent. De zin is: in herinnering aan mijne liefde heb ik behoefte aan eene verfrissing en versterking, geeft mij mijn eenvoudige landelijke versnaperingen: een klomp rozijnen, een frisschen appel.

6. Nu stelt zij zich zoo levendig mogelijk het beeld harer liefde voor oogen.

7. Een bezweringsformulier, dat 3,5 en 8,4 weder voorkomt. V. s. spreekt hier nog Shoelammiech en zegt: nu ik met den geliefde vereenigd ben, bezweer ik u ons niet te storen, ons het geluk te laten genieten: of zij waarschuwt half schertsend tegen het wekken van liefde. V. a. is

van het veld, dat gij niet opwekt, dat gij niet wakker
 8 stoort de liefde, tot zij zelve 't verlangt!" „Stem des bemin-
 den! zie daar komt hij aan, springend over de bergen heen,
 9 huppelend over de heuvelen! Lijken doet mijn beminde op
 een hert, of het jong van reeën; zie, daar staat hij achter onzen
 muur, kijkend door de vensters heen, spieblikken werpend
 10 door 't traliewerk! Nu begon mijn beminde en zeide tot mij:
 11 „Maak u op, mijn geliefde, mijn schoone, ga mede! Want zie,
 de winter is voorbij, de regen verlopen, is heen nu gegaan!
 12 Bloesempjes zichtbaar in 't land, de tijd van gezang is gena-
 13 derd, de stem van de tortel wordt hoorbaar in ons land. De
 vijgenboom kleurt zijn vruchtjes reeds, en de wijnstokken,
 bloeiend, spreiden er geuren; — op dan, heminde, mijn schoone,
 14 en mee thans gegaan! Mijn duive in de spleten der rots, in
 verborgensten kloutertop, laat mij zien uw gelaat, laat me hooren
 uw stem, want uw stem is zoo zoet en uw uitzicht zoo lief!"
 15 „Grijpt ons de vossen, de vosjes, de kleinen, bedervend de
 16 gaarden, — want onze wijngaard staat in bloei!" Mijn be-
 minde is mij, en ik behoor hem, die weidt tusschen de jeliën!
 17 Totdat koel wordt de dag en de schaduwen gaan vluchten,

de dichter aan het woord en zegt, nu hij de verlangende liefde heeft be-
 schreven, tot zijne hoorderessen: „past op, wekt niet de liefde in uw
 gemoed, totdat zij vanzelf er ontstaat." Nog anderen meenen, dat hier
 Salomo spreekt; Shoelammieth is onder het uitspreken der woorden van
 vs. 6 ingeslapen en Salomo zegt nu tot de vrouwen: wekt de geliefde,
 (אֶחָדָה, *liefde*, = *voorwerp van liefde*) niet uit haar rust, voordat zij vanzelf
 ontwaakt en wakker wil blijven. — חַמָּה, vrouwel. meerv. van חָמָה, *hinde*,
 hert en ree zijn lieflijke tamme veld dieren, maar tegelijk het meest
 onderhevig aan geslachtsdrift. — יָעִיר, iemand doen ontwaken, in den
 slaap storen; יָעִירָה, *wakker maken*, wakker schudden, zoodat hij niet weer
 inslaapt.

Tweede deel: 2,8—3,5. Het wederzijds zoeken en vinden der geliefden;
 2,8—17 zoekt hij haar; 3,1—5 zij hem. Shoelammieth is, v. s. weer
 te huis en verlangt naar den beminde. Sommigen meenen, dat in dit
 gedeelte door Shoelammieth twee vroegere gebeurtenissen uit haar liefdes-
 leven worden verhaald, die zij dan weer met de schertsende waarschuwing
 tegen liefde eindigt.

8. קוֹל דָּוִיד, daar hoor ik *het geluid van de komst van mijn beminde*;
 niet juist: zijn stem. — רָאָהּ מֵעַתָּה, *zie, daar komt hij aan*; door het deelwoord
 en de opeenvolging van korte woordjes is de voorstelling zoo levendig
 mogelijk; zoo haastig komt hij aan in zijn liefdesverlangen, dat hij over
 bergen en heuvelen schijnt heen te springen. Deze snelvoetige haast ligt
 ook in de vergelijking van den beminde met een hert of een jongen ree (9a).

9. *Hij staat reeds achter onzen muur*, den wand van ons huis, waar bin-
 nen ik mij bevind; חָמָה, *scherp turend door al de verschillende vensters*,
 of hij mij soms te zien kan krijgen. — חָמָה, *gewoonlijk bloeien*; hier in
 den zin van: *een plotselinge blik op iets werpen*, — als hij haar achter het

הַשִּׁירָה אֶסְתַּעֲרֶוּ וְאֶסְתַּעֲרֶוּ אֶת־הָאֲהָבָה עַד שֶׁתִּחַפֵּץ :
 "קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־הִיא בֶּאֱמָלֶךְ עַל־הַהָרִים מִקְפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת :
 "דּוֹמָה דּוֹדִי לַצִּבִּי אִי לַעֲפָר הָאֵילִים הִנֵּה־הִיא עוֹמֵד אַחֲרֵי
 יִבְרָלֵנוּ מִשְׁגִּיחַ מִן־הַחֲלָלוֹת מִצִּיץ מִן־הַחֲרָפִים : עֲנֵה דּוֹדִי
 "וְאָמַר לִי קוֹמִי לָךְ רַעֲיָתִי יִפְתִּי וְלִכְי־לָךְ : כִּי־הִנֵּה הִסְתֹּר
 "עֵבֶר הַיָּשָׁם חֲלָף הָלָךְ לוֹ : הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזְמִיר
 "הַיָּנִיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בָּאֲרָצוֹ : הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה פְּגִיחַ
 "וְהַגְּפָנִים סָמְדָר נָתַנוּ רִיחַ קוֹמִי לִכְי רַעֲיָתִי יִפְתִּי וְלִכְי־לָךְ :
 "יֹונָתִי בְּחֻגֵּי הַסִּלֵּעַ בְּסִתְרֵי הַמִּדְרֹגָה הָרְאִינִי אֶת־מְרֹאֶיךָ
 "הַשְׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עֶרֶב וּמְרֹאֶיךָ נָאוֹה : אַחֲזוּ־לֵנוּ
 שְׁעָלִים שְׁעָלִים קָטָנִים מְחַבְּלִים פְּרָמִים וּבְרָמִינוּ סָמְדָר :
 "דּוֹדִי לִי וְאֲנִי לוֹ הִרְעָה בְּשׁוֹשָׁנִים : עַד שִׁפּוֹחַ הַיּוֹם וְנָסוּ

סלע

לך

היה

verbergende netwerk in 't oog meent te krijgen, richt hij plotseling zijn oog daarheen.

12. **נָצַן**, waarschijnlijk verkleinwoord van **נָץ**, bloesem. — בארץ, *het land*. De bodem wordt gewoonlijk ארצה genoemd. — רומי, *Rasme* en *Kimche*: *gezang*; de oude vertalingen (Thargoom, Septuaginta enz.): *het snijden der wijnranken*, dit is echter niet een feit, dat tot naar buitengaan lokt, en bovendien wordt van den wijnstok eerst later gesproken. — De zin is dan v. s. de tijd, dat in de vrijheid der natuur alom weer het menschenlied wordt vernomen; v. a. de tijd, dat de vogels weer zingen.

13. Vijgenboom en wijnstok zijn de twee plantingen, wier aanwezigheid en gedijen de rustige kalme des vredes aanduidt (I Kon. 5,5; II Kon. 18,31) — **וַיַּעַן רִיחָה נָתַן**, in den Thalmood: vruchtknop *doen zwellen*; **יַבֵּן** *Ezra*: *geur geven*, of sijn stof verspreiden; anderen: *rijpen* of *rood doen worden*. Het geur spreiden van den vijgenboom geschiedt niet in het *begin*, maar eerst tegen het einde van de lente. — **נָתַן**, (v. s. van **נָתַן** = **נָתַן**, heerlijk zijn, v. a. van **נָתַן**, naar het Arabisch: hard zijn) zijn de kleine vruchtjes van den vijgenboom, die in Niesan zich rood beginnen te kleuren. — **סָמְדָר**, eig. *bloesem*, v. d. in bloesem staande; evenals **Ex. 9,31**, **בַּעַל**, *in den stengel*.

14. Zoo schuw is Shoelammieth, als een wilde duif, die in ontoegankelijke rotsspleten nestelt en er niet uit te voorschijn is te lokken.

15. Waarschijnlijk woorden van den jongeling, die al wandelend, met de geliefde aan den arm, zijne bevelen geeft aan de ondergeschikten; vs. 16 geeft dan eene korte ontboezeming van Shoelammieth. Anderen zien in vs. 15 een liedje, waarmede Shoelammieth haren beïnde tegemoet komt, om dan in 16 even over hun hereeniging te jubelen.

keer om en doe, mijn vriend! gelijk een hert of jong van reën op ingesneden bergen!" —

III.

1 „Op mijn legerstede in de nachten zocht ik dien mijne ziel
2 bemint; ik zocht hem, maar ik vond hem niet! Laat m' op-
staan toch (dacht ik) en roudgaan in de stad, in de straten,
op de pleinen, — 'k wil zoeken dien mijne ziel bemint; — ik
3 zocht hem, maar ik vond hem niet! Nu troffen mij de wacht-
ters, die rondte doen door de stad, — en: „hebt gij dien mijne
4 ziel bemint, soms gezien?" En nauwelijks was ik verder ge-
gaan, van hen weg, — of ik vond dien mijne ziel bemint! Ik
hield hem vast, en liet hem niet meer los, tot ik hem had
gebracht in het huis mijner moeder, en in de binnenkamer van
5 die mij heeft gebaard! Ik leg een eed u op, gij dochteren
van Jerusalem, bij de hinden of bij de reën van het veld, dat
gij niet opwekt, dat gij niet wakker stoort de liefde, tot zij
6 zelve het verlangt!" — „Wie is toch deze daar, opstijgend uit
de woestijn, als zuilen van rook, doorgeurd van myrrhe en
7 wierook, met reuk van al des kramers poeder?" „Zie, het is
Salomo's draagstoel, — zestigtal helden rond erom heen, van
8 de helden van Israël; Allen met zwaarden omvangen, ge-
oefend ten strijde, — ieder het zwaard aan zijn heup tegen
9 nachtelijken schrik! Een hemelbed heeft koning Salomo doen

17. וְנָסוּ הַצִּלְלִים *de schaduwcn schijnen te vluchten*, langer en langer wordend; = in den namiddag, voordat de nacht invalt. — כֹּכ, waarvoor 8,14 כֹּכ, *vlucht*, staat, beteekent: *wend u om*, om weg te gaan; tot zoolang kunnen wij samen zijn, maar dan moet gij heen gaan den weg, dien gij gekomen zijt, en over de bergen heen naar uw huis terugkeeren. Anderen verklaren: ga thans heen, *todt* de avond gevallen is, en kom dan terug, huppelend weer over de bergen. — וְרִבְרִב, *de bergen in stukken*, met steile rotspunten; v. s. een aanduiding voor: bergen, die ons, die eigenlijk één zijn, uit elkander houden, vaneenscheuren.

HOOFDSTUK III. 1—5. Naar de meeste opvattingen een droom, dien Shoelammieth hier vertelt. Het zoeken van vs. 1 beteekent: *verlangen naar den beminde*, niet in zinnelijke beteekenis, daar de uitdrukking dan in den mond der zedige Shoelammieth niet past. — Anderen denken hier aan een werkelijk gebeurd feit, — het tegenbeeld van het voorafgaande, waar zij lang zich laat bidden, alvorens tot den geliefde naar buiten te gaan, — zij krijgt zoo hevig verlangen naar hem, dat zij hem gaat zoeken en niet rust, voordat zij hem *bij haar moeder* heeft gebracht; waardoor al dadelijk blijkt, dat aan *welustig* verlangen niet te denken is, maar alleen aan het zielsverlangen der liefde.

Derde deel: het inhalen der bruid (3,6—11) en het gesprek van het bruidspaar bij het huwelijksmaal (4,1—5,1). Het eerste stuk is een bruiloftszang.

6. In de verte zien de wachtenden den bruidstoet aankomen, die de beminde tot haren bruidegom zal geleiden. — עֲלֵה כִּן הָרֹרִי, *uit de dorre vlakke opstijgend naar de bergen rondom Jerusalem*; כְּהִמְרֵה עֵץ, *als omgeven*

הַצִּלְלִים סֹבֵב דְּמַח־לֶךְ רוּדִי לְצַבִּי אֹז לְעֹפֶר הָאֵילִים עַל־
הָרִי בָתָר :

ג

« עַל־מִשְׁכְּבִי בְּלִילֹת בִּקְשָׁתִי אֶת שְׁאֵהְכָה נַפְשִׁי בִּקְשָׁתִי וְלֹא
בִּמְצָאתִי : אָקוּמָה נָא וְאִסּוּבְכָה בְּעִיר בְּשׁוּקִים וּבְרַחֲבוֹת
יִבְכְּקֶשֶׁה אֶת שְׁאֵהְכָה נַפְשִׁי בִּקְשָׁתִי וְלֹא מְצָאתִי : מְצָאוֹנִי
יִשְׁמְרִים הַסִּבְכִּים בְּעִיר אֶת שְׁאֵהְכָה נַפְשִׁי רְאִיתִם : כִּמְעֹט
שְׁעַבְרָתִי מֵחֵם עַד שְׁמִצָּאתִי אֶת שְׁאֵהְכָה נַפְשִׁי אֲחֻזָּתִי
וְלֹא אֲרַפְּנוּ עַד־שִׁהְבִּיאֲתִיו אֶל־בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֹדֶר הָזֹרֶתִי :
יִהְיֶשְׁבְּעָתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אֹז בְּאֵילֹת הַשָּׁרֵה
יִאֲסִיתְעִירוּ וְאִסִּיתְעוּרֻרְוּ אֶת־הָאֵהְכָה עַד שִׁתְּחַפֵּץ : מִי זֹאת
עָלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֵשֶׂן מִקְפָּרֶת מֶרֶז וּלְבוֹנָה מִכַּל
יִאֲבֹקֶת רוֹבֵל : הִנֵּה מִתְּנוּ שְׁלֹשָׁמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב
יִלֵּה מִגְּבֻרֵי יִשְׂרָאֵל : כָּלֵם אֲחֻזִּי חָרֵב מִלְמָדִי מִלְחָמָה אִישׁ
יִחַרְבוּ עַל־יָדְכֹוּ מִפָּחַד בְּלִילֹת : אֲפִרְיוֹן עֲשֹׂה לֹו הַמֶּלֶךְ

door rookzuilen van verbrandende specerijen; waarschijnlijk van denzelfden stam als תָּמַר, dadelpalm, en dus: de recht opwaarts stijgende rookkolom; zoo ook het werkwoord מָתַר in den Thalmood. Hier is de vorm gerekent (תימרות = תמרות), misschien om in den klank van het woord het statig stijgen van den rook aan te duiden. — *berookt met myrrhe*; de ס מ dient dan ook als tweede naamval (vgl. Gen. 6,20 en 9,2). — אֲבֹקָה, van אֲבָק, fijn specerij-poeder. — רֹבֵל, de rondreizende specerijen-kramer.

7. Het antwoord op de vraag van vs. 6: 't is de door Salomo gezonden draagstoel, niet: de draagstoel, die Salomo gebruikt; dat zou uitgedrukt worden door: מִסֵּל שְׁלֹמֹה; מסל שלמה betekent: de draagstoel, die hem toebehoort, en die hij gezonden heeft om de bruid te halen. Die draagstoel is, daar de bruid immers door de woestijn reist, omgeven door een daartoe aangewezen lijfwacht van zestig helden, van de uitstekendste helden Israëls. Het getal zestig, vermoedelijk gekozen als tiende, uitgelezenste deel van de uit zeshonderd man bestaande koninklijke lijfwacht (1 Sam. 27,2; 30,9 e. a. p.).

8. אֲחֻזִּי חָרֵב, eig. vastgehouden door het zwaard, dat ze niet loslaat = vasthoudend.

9. אֲפִרְיוֹן, v. s. draagstoel, waarvan echter in de vorige verzen reeds

- 10 maken van boomen van den Libanon. Zijn zuilen maakte hij van zilver, den ruggesteun van goud, het kussen van purper; van binnen een bodem gelegd uit liefde vanwege de docht'ren
 11 van Jerusalem! Komt naar buiten en ziet aan, gij docht'ren van Tsjon! den koning Salomo in den krans, dien zijn moeder hem wond om 't hoofd op den dag van zijn bruidsstaat, en den dag van de vreugde zijns harten!" —

IV.

- 1 Zie, gij zijt schoon, mijn beminde! zie, gij zijt schoon, uwe oogen zijn duiven van achter uw sluier! Uw haar als een kudde van geiten, als hangende liggend op helling van Gil'ads
 2 gebergte. Uw tanden een in rijen geschaarde kudde, zoo juist uit het wed gestegen; want allen zijn ze gepaard en
 3 geen van zijn weerga beroofd onder hen. Als een draad karmozijn uwe lippen en lieflijk schoon uw spraakorgaan; als een granaatappel-sned e uw slapen van achter uw sluier.
 4 Als de Davids-toren is uw hals, in terrassenvorm gebouwd;

sprake was; het zou dan hetzelfde zijn als *סמס*; daarom anderen: een *hemelbed*, hier: het bruidsbed, dat de wachtenden hier dan beschrijven als van nog grooter pracht, die de bruid wachtende is, dan de draagstoel, die haar tot den bruidegom voert.

10. רפירוהו. v. s. de *hemel*, waarschijnlijk het hoofdeinde, waarop men zich achterwaarts uittrekt; vandaar dan: de leuning en aan hoofdeinde en zijden. — מרכבו, als in Lev. 15,9: het zadelkussen, waarop men bij het rijden zit; hier: de kussens, die de zitplaatsen bedekken. — רצוף אברו, met een vloer bedekt, waarschijnlijk een tapijt van kostbaar weefsel en met kunstig borduurwerk, uit liefde, אברו, als bijwoord, (bekleed met liefde, zou luiden: רצוף אברו); anderen: liefelijk belegd.

11. Zij, die in afwachting van den bruidsstoet de stad reeds hadden verlaten, noodigen nu de achtergeblevenen allen uit, toch ook te komen kijken, want ook Salomo zal zoo straks zijn bruid tegemoet komen, gesierd met den krans, dien zijne moeder ter eere van zijn bruidsstaat hem vlocht!

HOOFDSTUK IV. 1—5. Lied van den bruidegom, waarin hij de schoonheid der bruid bezingt; vs. 6 bevat dan haar kalmeerend antwoord, dat tegelijk voor het oogeblik eene afwijzing bevat.

1. עיניך יונים, zie 1,15. — מכד לזכרך, van door = schitterend door זכרך, v. s. uw haar, dus: de oogen schitterend door de over het gelaat hangende haarlokken heen; dezen hangen echter niet over de oogen, zoodat מכד daarbij zou passen; dit woord onderstelt, dat de זכר over de oogen heen hangt; daarom waarschijnlijker: sluier, zooals Symmachus hier en de Syrische vertaling Jes. 47,2 ons woord teruggeven. — שער כתר הרים, uw haar donkerkleurig als een kudde geiten; de schapen waren gewoonlijk wit, geiten daarentegen, zool niet zwart, dan toch donker van kleur (vgl. Gen. 30,32). — שולש חר גלע, v. s. uit het Arabisch: zich neerleggen. Zij liggen tegen de steilte der bergen op, met eenigszins opgeheven bovenlijf en

יְשַׁלְמֶה מַעְצֵי הַלְבָּנוֹן : עֲמֻדָיו עֲשֶׂה כֶסֶף רַפְּדֵרְנוּ זָהָב
 מִרְכָּבוֹ אֲרָנָיו תֹּכוֹ רִצּוֹף אֲהַבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם : צִאֲנֶה
 וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּעֲטָרָה שְׁעִטָּה לֹא אִמּוֹ
 בָּיִם חֲתָנֶיהָ וּבָיִם שְׂמַחַת לָבֹ :

ד

הֵנָּה יָפָה רַעֲיָתִי הֵנָּה יָפָה עֵינֶיהָ יוֹזֵיִם מִבְּעַד לְצִמְתָּךְ שְׁעָרָךְ
 כְּעֵדֶר הָעֵזִים שְׁגָלָשׁוֹ מִהָר גִּלְעָד : שְׁנִיךָ כְּעֵדֶר
 הַקְּצוּבוֹת שְׁעָלוּ מִן־הָרֶחָצָה שְׂכָלָם מִתְאִיֵּמוֹת וְשִׁכְלָה אֵין
 יִבָּהֶם : כְּחוֹט הַשְּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְּבָרָךְ נֶאֱוָה כְּפֶלַח הָרְמוֹן
 יִרְקָתָךְ מִבְּעַד לְצִמְתָּךְ : כְּמִגְדֵּל דָּוִיד צוּאֲרֶךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת

schijnen, uit de verte gezien, van de rotspunten *af te hangen*, daarom *מור*; — zoo vloeit het haar van het hoofd langs de schouders, of pakken zich de krullen op elkander, als een kudde geiten, uit de verte gezien. — Zoo GANACH; RASHIE: die als *geschoren zijn van den berg af*, d. i. dan: die zoo juist van den berg af dalen; Ibn 'Ezra: *die gezien worden of: wegspringen*. Gil'ad is een streek in het transjordaansche, waar vooral de veeteelt wordt beoefend.

2. הקצוות, v. s. *geschoren*; daar dit echter ná het wasschen plaats heeft, en het wasschen hier eerst volgt, is dit minder waarschijnlijk. De oudere commentatoren: *bepaald*; v. d. of naar RASHIE: *welgesteld*, of naar KIMCHIE en Ibn 'Ezra: *gelijk* in aantal, in rijen opgesteld, die elkander volkomen gelijken. Het beeld ziet dus op den gelijken stand der beide rijen tanden of op de gelijke grootte van allen. — *שָׂעֵלָן כֵּן הָיְתָה*, zoo *blank*, als *pas uit het wed stijgende* witte schapen. — *שְׂכָלָם מִתְאִיֵּמוֹת*, zij zijn allen in den *toestand van tweelingen*; — *וְשִׁכְלָה*, en *eene beroofde*, van zijn wedergade gescheidene, *is er niet bij*; deze woorden zien dan niet op de schapen, maar direct op de tanden. Anderen: *die* (de schapen) *allen tweelingen werpen en waaronder geene van een zijner jongen is beroofd*. In ieder geval doelt het op het recht tegenover elkander staan der enkele tanden in ieder der beide rijen.

3. מִרְכָּבָךְ, uw spraakorgaan, uw mond; anderen: uw spraak, minder waarschijnlijk, daar lichaamsdeelen beschreven worden. — *רִצּוֹף*, van רָק, dun, het dunne deel van den schedel aan weerszijden van de oogen. — *כְּמִלֵּחַ*, als een opengesneden granaatappel op het snit-vlak, waar hij een fijnen zachtrooden tint heeft; het beeld duidt dus de fijne kleur aan. Anderen: als een halve bol, *gelijk een halve granaatappel is uw wang*; Recht. 4.21; 5.26 beteekent het woord echter zonder twijfel: *slaap*.

4. לְתַלְפִּיּוֹת. Oude commentatoren naar Midrash: uit תַּל, van תָּלָה, hangen, en תַּלְפִּית, scherpien, = zwaarden: waar men zwaarden ophangt; KIMCHIE: van תָּל = תַּל, hoogte uit scherpe steenen. DELITZSCH: van een stam תָּלָה,

- 'duizenden schilden hangen er aan, alle dekkingen der helden.
 5 Uw beide borsten als twee jonge reeën, tweelingsjongen eener
 6 hinde, — die weiden onder de leliën!" — „Voordat afkoelt
 de dag en de schaduwen vluchten, wil ik heengaan naar den
 7 myrrheberg en naar den heuvel met den wierook!" — „Geheel
 zijt gij schoon, mijn beminde! en geen enkele fout is aan u!
 8 Met mij van den Libanon, bruid! met mij zult van den Libanon
 gij komen; zult neerzien van Amana's top, van top van Senier
 en Chermon, van verblijven van leeuwen, van bergen voor
 9 panthers! Gij hebt in het hart mij getroffen, mijn zuster
 bruid! gij hebt in het hart mij getroffen met één van uw
 10 oogen, met één enkel schakeltje van uw halsnoer! Hoe heer-
 lijk uw kozen, mijn zuster bruid! hoeveel beter uw kozen
 dan wijn — en de geur uwer olie dan reukstoffen al!
 11 Van maagdehoning vloeien uw lippen, o bruid! honing en
 melk is onder uw tong, en de geur uwer kleëren als Libanon's
 12 geur! Gesloten hof is mijn zuster bruid! gesloten bron,

die in den Thalmood voorkomt in den zin van: *ineensluiten*; *gebouwd als aaneensluitend*, in terrassen, die geleidelijk glooiend in elkander overgaan. Het beeld is dan of aan de glooiing van den hals, van den romp naar het hoofd toe langzaam smaller wordend, ontleend, of aan den met sieraden omwonden hals, waardoor hij niet rechtdoor loopt, maar telkens plotse-
 linge verhoogingen vertoont. In die laatste opvatting is ook de volgende vergelijking duidelijk. — De Davidsburg wordt voorgesteld als behangen met de gouden en zilveren schilden der lijfwacht, en dus van buiten af reeds een prachtigen aanblik biedend. (Vgl. 1 Kon. 10,16).

5. De borsten worden, wat onderlinge gelijkheid en jeugdige frisheid aangaat, vergeleken met twee jonge tweelingshertjes; de boezem, waarop zich de borsten verheffen, met een bloemige weide waar twee hertjes weiden.

6. Reeds IZAK 'ARAMA neemt aan, dat hier Shoelammiech het woord neemt, om den gloeienden lofzang Salomo's af te breken, die immers in zijne persoonsbeschrijving niet meer bleef bij algemeen zichtbare lichaamsdeelen, maar, hare borsten beschrijvend, dreigt indecent te worden. Het wordt haar in Salomo's nabijheid te gevaarlijk en half schertsend zegt zij: als gij zoo voortgaat, ga ik heen, voordat het nog donker wordt (het is dus reeds namiddag) en zoek de eenzaamheid der tuinen, om uwe ongepaste vleierij te ontkomen. Onder den *myrrheberg* en den *wierookheuvel* is dan de lusttuin bij Salomo's paleis te verstaan. — *לך לך* beteekent: *heengaan*, niet: *gaan wandelen*. — Legt men deze woorden Salomo in den mond, dan komt deze uitdrukking niet tot haar recht en zijn de beelden veel zwakker, dan de voorafgaanden en volgende. Vgl. ook 5,13, waar Shoelammiech den beminde beschrijft.

7. Die zedigheid trekt Salomo te meer aan en „geen gebrek, noch lichamelijk, noch zedelijk, is aan u" roept hij uit.

8. Samen zullen wij den Libanon bestijgen en afdalend het heerlijk panorama genieten. Hier voor het eerst noemt hij haar *bruid*, *כלה*, de door het huis van haren echtgenoot *opgenomene* = *כלולה*, van *כלל*, omvatten, inhouden, (evenals *כלה* = *כלולה*, het doorstokene, *broodkoek*). Het woord

ה' אֵלֶּף הַמִּגֵּן תָּלוּי עָלָיו כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים: שְׁנֵי שְׂרָדִים בְּשָׁנִי
 יַעֲפְרִים תְּאוֹמֵי צִבְיָה הָרָעִים בְּשׁוֹשָׁנִים: עֵד שִׁפּוֹחַ הַיּוֹם
 וְנָמוּ הַצִּלְלִים אֵלֶּךְ לִי אֶל־הַר הַמּוֹר וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה:
 וְכֵלֶךְ יָפֶה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּהּ: אֶתִּי מִלְּבָנֹן כָּלָה אֶתִּי
 מִלְּבָנֹן תְּבוֹאֵי תִשׁוּרֵי מְרָאשׁ אֲמָנָה מְרָאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן
 מִמַּעַנּוֹת אֲרֻזֹּת מִהַרְרֵי נִמְרִים: לִכְבֶּתִּנִּי אֶחָתִי כָלָה
 לִכְבֶּתִּנִּי בְּאַחַד מַעְיָנֶיהָ בְּאַחַד עֵנָק מִצִּוְרֶיהָ: מִהַיְפוֹרֵדֶיהָ
 אֶחָתִי כָלָה מִדֶּשֶׁתָּהּ דֹּדֶיהָ מִיַּן וְרִיחַ שְׁמָנֶיהָ מִכָּל־בְּשָׁמִים:
 נִפְתָּר תִּשְׁפָּנָה שְׂפָתֹתֶיהָ כָּלָה דֶּשֶׁת וְחֹלֶב תַּחַת לְשׁוֹנָהּ וְרִיחַ
 יִשְׁלַמְתֶּיהָ בְּרִיחַ לְבָנוֹן: גֵּן נָעוּל אֶחָתִי כָלָה גֵּל נָעוּל

אֶחָתִי
 כָּלָה

beteekent eigenlijk: *schoondochter*, de verhouding aangevend tusschen de jonge vrouw en de familie van haren echtgenoot; vandaar: *bruid* en *jonggehuude vrouw*; de zin is dus: ik heb u iets beters te bieden, dan de eenzaamheid van den myrrheberg; zijn wij eenmaal getrouwd, dan trekken wij ons terug in de eenzaamheid van den Libanon en genieten daar van de heerlijke trotsche vergezichten, waarin gij dan geheel mijn land aan uwe voeten zult zien. De namen *רמור*, *טור*, *חרמון* duiden deelen van Libanon en Antilibanon aan. (Vgl. SCHWARTZ, Palaestina). — נמר, *Panther*, eig. de *gevekte*. — נעורי, *zult gij uitzien*, als Num. 23,9.

9. *לכבתני*. De Pi'el van werkw. die van namen van lichaamsdeelen gemaakt zijn, beteekent niet alleen: *wegnemen*, maar ook: *toon den*. *Het hart wegnemen* is in het Hebr. = van verstand berooven (vgl. Hos. 4,11). Hier is de zin: *gij hebt mijn hart gewond* = gij hebt mij geheel gevangen genomen, *באחד מעיניך*, door één van uw oogen reeds = door een enkelen blik; *באחד ענף*, door de sierlijkheid en den goeden smaak, waarmede gij uwe sieraden draagt; *ענף*, eig. *kettinkje*. — *אחתי כלה*. Hij kan haar niet *כלוי*, noemen, wat: *mijne schoondochter* zou beteekenen; hij noemt haar *zijne zuster*, daar zij, als *כלה*, *dochter zijner moeder* is geworden. Anderen zien in de uitdrukking een aanduiding van de reinheid der bruid: *mijn zusterlijke bruid*.

10. *יפה*, niterlijk: *schoon*; *טוב*, innerlijk: *goed*.

11. *נפת*, van zelf uit den honingraat druipende honing, *maagdehoning* druppelt van uw lippen, als ik ze kus; en *onder uw tong*, die liefde-woordjes fluistert, schijnt slechts *melk* en *honing* te zijn; alles is even zacht en zoet, wat uwe tong uitspreekt. De geur der kleederen is als de heerlijke verkwikkende zoete kruidengeur van den Libanon; vgl. Gen. 27,27.

12. Rein, ongerept is mijn bruid; als een gesloten hof waarin niemand, buiten den *eigenaar*, toegang heeft. — *גל*, een omheinde ruimte, *לי*, verwant met *גללה*. (Recht. 1,15) *bron*, van zich naar de oppervlakte *wentelend* water; *פין*, een *waterveel*, die als een oog straalt in de vlakte.

- 13 een verzegelde wel! Wat gij doet spruiten... granatenpark met kost'lijke vruchten, — slechts Cyprus- en nardus-bloemen.
 14 Nardus en crocus, calmus, kaneel, met allerlei wierookgeboomte; myrrhe en aloë-soorten, met alle meest eed'le specerijen! Een wel voor tuinen, een bron van levend water, 15
 16 neerstortend van den Libanon." „Waak op dan, Noorder wind, kom toeh, gij wind van 't Zuiden! waai koelte door mijn tuin, dat stroomen zijne geuren; moog' komen mijn vriend in zijn hof, en eten zijn kost'lijke vruchten!" —

V.

- 1 „Ben gekomen in mijn gaarde, mijn zusters bruid! heb geplukt er mijn myrrhe en mijn balsembloesem, heb gegeten mijn honigraat met mijn honing, heb gedronken mijn wijn met mijn melk! Eet dus, vrienden! drinkt en bedrinkt u, gezellen!"
 2 „Ik ben in slaap, maar mijn harte — het waakt; de stem mijns beminden, hij klopt! „Maak mij open, mijn zusje, mijn liefste, mijn duifje, mijn brave! want mijn hoofd is vol dauw, mijne 3
 3 lokken van vallende nacht'lijke druppels!" „Heb mijn lijfkleed uitgetrokken, hoe zou ik het dan aandoen weer? ik heb

13. שלחך, eig. *wat gij uitzendt* uit den bodem, — wat in uwen hof groeit is — al wat tot het einde van vs. 14 volgt. — פרס, een omheind park, vooral van exotische sier- en geurplanten.

14. כרכם, crocus, Indische saffraan (wat eig. in het Arabisch gele geurbloem of verfstof beteekent). — רפ, specerijriet, calmus, zie Ex. 30,23.

15. Een *wel*, die tuinen drenkt en dus haar plaats vervult; een *bron van levend water*, die nimmer opdroogt, en wel van water, dat in wilde vaart van den Libanon zich neerstort, altijd frisch en kristalhelder.

16. Shoelammith duidt aan, dat zij bereid is den geliefde te volgen, maar eerst moet zij zich voorbereiden hem waardig te ontvangen. Zij werkt de vergelijking met een tuin nader uit. Komt, winden uit Noord en Zuid, koude en warmte brengend, waait beurtelings zacht door den tuin en brengt daar koelte, en door het zacht heen en weer wiegelen der boomen spreiden zij al hun geuren door den hof; dan eerst kan mijn beminde in den hof komen en genieten wat daar groeit! — Beeld voor de voorbereiding der bruid tot den huwelijksdag, vgl. Esther 2,12.

HOOFDSTUK 5,1. Het huwelijk is gesloten, — de vereeniging der geliefden heeft plaats gehad, — stelt Salomo zich voor. Hij neemt de laatste woorden van Shoelammith als uitgangspunt en zegt: thans is het doel bereikt — ik ben als het ware reeds met mijne bruid vereenigd — daarom, vrienden! die in de bruiloftszaal aan den bruidsdich zijn gezeten, eet, drinkt en viert feest! — אריתי, in de Mishna een gewoon woord voor: *plukken*. קשמי van קשם; van קשם zou het קשמי luiden. קשם, algemeen: *het welriekende*, קשם, speciaal: *de balsemstruik*. Plukken, eten, drinken, =

י מען חתום : שלחך פדס רמזים עם פרי מגדים כפרים
 י עם נדרים : נדר ! וכרפס קנה וקנמן עם כל עצי לבונה
 טו מר ואהלות עם כל דאשי בשמים : מעין גלים באר מים
 טז חיים ונזלים מלכנון : עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני
 יזלו בשמיו יבא דודי לגנז ויאכל פרי מגדיו :

ה

א באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי
 עם דבשי שתיתי יני עם חלבי אכלו רעים שתו
 ב ושכרו דודים : אני ישנה ולפי ער קול ! דודי רופק פתחי
 ג לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצות
 ד ריסי לילה : פשטתי את כתנתי איכבה אלבשנה רחצתי

רמב

genieten van wat de hof = Shoelammith's schoonheid, te genieten geeft. — יערי van יער = יערה, I Sam. 14,27, is de *honingraat*, hier: de versche, nog in den honingraat zich bevindende honing. — Anderen meenen, dat tusschen 4,16 en 5,1 de bruidsnacht is verlopen en ons vers den morgen ná het huwelijk is gezegd. — רעים, vrienden, *beminden*, anderen: *bedrinkt u aan liefde*, רעים, als afgetrokken zelfst. naamw.: liefdeblijken, niet waar-schijnlijk, daar immers wel Salomo, niet echter zijne vrienden liefdeblijken ontvangen.

Vierde deel: het huwelijksleven, eene storing der liefdevolle wederzijd-sche toewijding, en het hervinden der liefde, 5,2—6,9.

2. „Ik slaap, maar mijn hart waakt,” verleden tijd, in levendigen stijl door een tegenwoordig deelwoord uitgedrukt; v. s. = ik droomde; — zij droomt, dat haar beminde 's nachts van een verren weg terugkeert en vraagt binnen gelaten te worden. — אחתי, *mijn zuster* = mijn vrouwtje; vgl. het apocriefe gedeelte der vertaling der Septuaginta Esther 5,1: *wat is het, Esther? Ik ben uw broeder!* — רמתי, *die geheel en uitsluitend mij toebehoort*.

3. Toen antwoordde ik, — vertelt zij — „ik kan u niet de deur openen, ontkleed lig ik reeds te bed”; כרתי, *het kleeid*, dat men op het bloote lichaam draagt, onderkleed, van כרת, *was*. Het pas afgelegde en gladge-streken kleeid wil zij niet meer krenkelen, de nauw gewassen voeten niet bevuilden. Als landmeisje voelt zij zich weer, die bij dag barvoets loopt en dus 's avonds de voeten wascht. Zoo ziet zij in den droom, hoe zij de liefde van haren bruidegom op minder hoogen prijs stelt — zij ontziet een kleine opoffering — maar nauwelijks uitgesproken, heeft zij al berouw over hare woorden.

mijn voeten reeds gewasschen, hoe zou ik ze weer gaan be-
 4 morsen?" "Mijn beminde steekt zijn hand door het luikje, —
 5 en mijn binnenst' kwam in oproer wegens hem! Stond van
 zelve nu op, om mijn vriend de deur te oop'nen; en mijn
 handen, zij dropen van myrrhe, — en mijn vingers van myrrhe,
 6 die vloeide over de grepen van 't slot! Nu opende ik mijn
 geliefde de deur — maar mijn lief was zich omwendend henen
 gegaan! — mijn ziel was ontvloten bij zijn spreken! — nu
 zocht ik hem, maar vond hem niet; nu riep ik hem, en hij
 7 antwoordde niet! Mij vonden de wachters, die rondgaan de
 stad; zij sloegen mij, wondden mij; namen mijn bovenkleed
 8 weg van mij, de wachters van de muren! — Ik leg een
 eed u op, gij dochters van Jerusalem! als gij vinden mocht
 mijn lief, wat zult gij mededeelen hem? "Dat ziek van
 9 liefde ik ben!" — "Wat is uw liefste meer dan and'rer lief,
 gij schoonste van de vrouwen? Wat is uw liefste boven and'rer
 10 lief, dat zoo gij ons bezweert?" "Mijn liefste schitterend wit
 11 en rood, boven myriaden verheven! Zijn hoofd is het kost-
 baarste zuiverste goud, zijn lokken als heuvel aan heuvel,
 12 zoo zwart als de veeren van raven! Zijn oogen als duiven bij
 waterbeeken, zich badend in melk, rechtzittend in hun kas.

4. De bruidegom wil zelf eene poging doen om de deur te openen, hij steekt zijn hand door het gat; *וַיִּדְרֹךְ*, een luikje in de deur, om te zien, wie er buiten staat, boven den grendel. — *וַיִּפְתָּח*, van de opening uit naar binnen toe; wij: door de opening. — *וַיִּשְׁתַּחֲוֶה*, mijn ingewanden dreunen, zijn in opgewonden beweging; *וַיִּשְׁתַּחֲוֶה*, wegens hem, door de dringende liefde, die hij toont.

5. Myrrhe was waarschijnlijk de zalfolie, waarmede Salomo, toen hij aan de deur stond, gezalfd was. Bij zijne poging om te openen, was zoo-
 veel myrrhe afgevloeid op het slot, dat Shoelammith, nu zij openen gaat, haar handen en vingers als druipend ziet van de myrrhe, die nog kleeft aan de *כַּמָּח*, grepen, handvatsels van den *כַּמָּח*, sluiting, slot. Anderen verklaren *וַיִּשְׁתַּחֲוֶה* als: *vanzelfre uitvloeiende myrrhe* = *וַיִּשְׁתַּחֲוֶה* Ex. 30,23; — nog anderen: *vloeijende myrrhe*, in tegenstelling met drooge stukjes myrrhe; dit staat echter in *וַיִּשְׁתַּחֲוֶה* genoegzaam aangegeven. Het waarschijnlijkste komt mij voor, dat *וַיִּשְׁתַּחֲוֶה* in verband met de volgende woorden gelezen moet worden: *myrrhe, die van het luikje af naar beneden was gevloeid over de greep van het slot.*

6. Als zij nu opent, is de beminde er niet meer; *וַיִּשְׁתַּחֲוֶה*, hij heeft zich omgewend en is heengegaan. En toch, zegt zij, toen hij sprak en toegang vroeg, bestierf ik het bijna van verlangen — het is een tusschenzin waarin zij haren zielstoestand beschrijft en reden geeft van haar verder gedrag; daarom gaat zij hem zoeken, zonder hem nochtans te vinden.

7. Zij zoekt den beminde in de stad, het is dus niet een Herder, maar Salomo zelve. — *וַיִּדְרֹךְ*, v. a. sluier, v. a. een omhullende bovenmantel. Zij houden haar voor eene ontuchtige en grijpen haar aan; om te ontkomen laat zij haar bovenkleed in hunne handen, evenals Josef Gen. 39,12.

8. Den geliefde niet vindend, bezweert zij de dochteren der stad hem,

יִאֲתֶדְגְלִי אִיכָכָה אֲטַנְפָּם : דּוּדִי שְׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמַעֲי
 הָיָמוֹ עָלָיו : קָמְתִי אָנִי לַפֶּתַח לְדוּדִי וַיְדִי נְטֹפ־מֹר וַאֲצַבְעֹתַי
 יִמּוֹר עֶבֶר עַל כַּפּוֹת הַמְּנַעוֹל : פָּרַחְתִּי אָנִי לְדוּדִי וְדוּדִי
 חִמֵּק עֶבֶר נִפְשִׁי יֵצֵאָה בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מִצֵּאתִיהוּ
 יִקְרָאתִיו וְלֹא עָנְנִי : מִצֵּאֵי הַשְּׁמֵרִים הַפְּכָבִים בְּעִיר הַכּוֹנִי
 הָפְצֵעוֹנִי נִשְׁאֹו אֶת־דְּרִידִי מֵעָלִי שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת : הַשְּׁבַעְתִּי
 אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם־תִּמְצָאוּ אֶת־דּוּדִי מִה־תִּגְדּוֹ לוֹ
 שְׁחֹלֶת אֶהְבֶּה אָנִי : מִה־דֹרֶךְ מְדוּר הִפָּה בְּנָשִׁים מִה־דֹרֶךְ
 יִמְדוּר שֶׁכְּכָה הַשְּׁבַעְתָּנוּ : דּוּדִי צַח וְאָדָם דָּגוּל מִרְכָּבָה :
 יִרְאֵשׁוּ כְתָם פֹּו קוֹצֵרְתִיו תִּלְתָּלִים שְׁחֹרֹת בְּעוֹרָב : עֵינָיו
 בִּיזוֹנִים עַל־אֶפְקֵי מַיִם רַחֲצוֹת בַּחֲלָב יִשְׁכּוֹת עַל־מְלֵאֶת :

als zij hem mochten ontmoeten, haar toestand bekend te maken. Vraag en antwoord in directen vorm gegeven, zooals men een kind een boodschap opdraagt. — **עַם**, hier niet inleiding van een negatieve eed **הַשְּׁבַעְתִּי**, maar in den gewonen zin van: *wanneer*.

9. Wij willen hem gaarne zoeken, maar willen weten, waarin hij zich boven anderen onderscheidt, dat gij zoo verlangend naar hem zijt! **מִדּוּרִים** = *meer dan andere heminden*; het meervoud zou echter in den zin van *liefdebelijken* kunnen worden opgevat, — wat heeft uw beminde voor minnekozen? — wat te zinnelijk zou zijn; daarom hier het enkelvoud als collectief. — **הַשְּׁבַעְתָּנוּ**, 2de pers. mann. voor vrouwelijk: *הַשְּׁבַעְתִּינוּ*.

10. **צֶה**, *blinkend wit*, een eigenschap van schoonheid; de witte tint van de huid; **דָּגוּל** en *donker rood* is zijn bloed, dat ook zijn huid een tint meedeelt; een teeken van gezondheid. — **דָּגוּל**, letterl. *met een vaandel voorzien*; de vaandelstok wordt hoog opgeheven; vandaar: *verheven*, hooguitstekend; anderen: uit een troep soldaten *uitgekozen*; **רַבָּה**, *eene zeer groote menschenmassa*.

11. **כְּתָם פֹּו**, twee woorden, die beiden *finu goud* beteekenen; v. s. is het beeld ontleend aan den edelen bouw en de fiere houding van het hoofd; volgens **RASHI** aan den schitterglans van het hoofdhaar, volgens anderen van het hoofdwindsel, met kostbare steenen versierd. — **תִּלְתָּלִים**. **KIMCHI**: verduubeling van **הָל**, *hoop*, — hoopje aan hoopje = in krullotjes op het

hoofd; **RASHI**: van **תִּלָּה**, *hangend*, als neerhangend loof; **EWALD** = **חֹלִים**, *hals*, **Jes.** 18,5, en dus: wijnranken. — Het haar is in lokjes gekruld en van den nek naar den schedel gezien, staat lokje naast lokje; een tweede beeld beschrijft eerst de kleur van het haar.

12. De oogen lijken in zachten glans en schittering en bewegelijkheid op de duiven, die aan de waterbeek water likken, voortdurend zich verplaatsend en heen en weer huppelend. De pupillen zwemmen in het oog-

- 13 Zijn wangen als een bed van geur'ge planten, als hoogten vol van balsemstruiken; zijn lippen zijn leliën, druipend van myrrhe, 14 erover gevloeid! Zijn handen gouden spangen, met Tharshieshsteen bezet; zijn lijf een stuk ivoor, bedekt gansch met sappieren. Zijn schenkels marm'ren zuilen, vaststaand op gouden voeten; zijn uitzicht als de Libanon, — als eed'ren uitverkoren. 16 Zijn verhemelte slechts lekkernijen, en hij — geheel bekoorlijkheid! — Dit is mijn liefste, en dit is mijn vriend, gij Jerusalems dochters!"

VI.

- 1 „Waarheen is uw liefste gegaan, gij schoonste van de vrouwen? Waarheen heeft gewend zich uw liefste, — opdat wij 2 hem zoeken met u?" „Mijn liefste daald' af naar zijn gaarde, naar de bedden van geurende planten; om te weiden in de 3 tuinen en om leliën te plukken. Ik behoor slechts mijn liefste en mijn liefste slechts mij, — hij weidt er te midden der lilies!" — 4 „Schoon zijt gij, mijn liefste, als Thirsa, lief zijt gij als Jerusaleem; vreeswekkend als troepen, geschaard om de vaandels!

wit, dat schitterend wit is als melk; dit is het tweede beeld: מַלְאֵךְ, onderwerp is: de oogen, niet: de duiven; en die oogen in hun geheel staan in de kassen recht en symmetrisch, gelijk steenen zitten in de kussen, waarin zij gevat zijn. De oogen zijn niet ingevallen en puilen niet uit, maar vullen de geheele oogkas. De steen zit op het goud van de binnenzijde der kas, daarom מַלְאֵךְ, van מָלַא, in dezelfde beteekenis als Exodus 28,17 e. a. p.

13. כְּעֶרְוַת הַכֶּשֶׁם, als een zacht glooiend bloembed, waarop geurende planten staan, zoo bollend zijn zijn wangen en zoo geurend. — מְרִירָה, met geurige bloemen beplante hoogten, misschien kunstmatige aanleg van torenvormige aardhoogten, van onder tot boven met bloenten beplant. — מִסְכָּיִם, specerijplanten; het beeld slaat waarschijnlijk op den lieftlijken indruk, dien de aanblik zijner wangen maakt. De opvatting: *specerijkastjes*, komt mij minder waarschijnlijk voor. — שֶׁשֶׁם, zoo lieflijk als leliën; anderen: zoo rood als leliën; de Palastinensische lalie is niet wit, maar rood. Over עֵר עָרִי zie vs. 5. Wat de lippen spreken, is als myrrhe zoo geurend; wat over de lippen komt, is, als vloeide myrrhe er over.

14. גְּלִילֵי, eig. rollen. De geopende hand met hare gestrekte vingers, deze laatste vooral, lijken op gouden slaven, waarop de nagels, op het vleesch roze-kleurig schitterend, als Tharshieshsteenen blinken, waarsch.: *Topaas*. — מַעַר, de plaats van het lichaam, waarbinnen de ingewanden zitten = de romp. — שֵׁן מַעַר, een klomp, stuk ivoor, wat kracht betreft en glanzende gladheid. Doch als ivoor, dat geheel bedekt wordt door schittering van sappier. — מְרִירָה, eig. omhuld. V. s. doelt het beeld op de blanke adertjes, die op het lichaam onder de huid zichtbaar zijn, het wit van ivoor met blauwen sappierglans overgoten.

15. שִׁקְוִי שֵׁן is het been, van de heup tot den voet. Het beeld is dus duidelijk: zuilen, die het lichaam dragen, — schitterend wit als marmer, en gedragen door krachtige voeten, gelijk een marmeren zuil door

י' לחיו בערוגת הפשם מגדלות מרקחים שפתותיו שושנים
 י' גטפות מור עבר: ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש מעיו
 י' עשת שן מעלפת ספירים: שוקיו עמודי שש מוסרים על-
 י' ארניפו מראהו בלבנזן בחור בארזים: חכו ממתקים וכלו
 מחמדים זה דודי וזה רעי בנות ירושלם:

ו

א' אנה הלך דודך היפה בנשים אנה פנה דודך ונבקשנו
 ב' עמך: דודי ירד לגנו לערוגות הפשם לרעות בגנים
 י' וללקט שושנים: אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים:
 י' יפה את רעיתי בתרצה נאזה כירושלם אימה בנגלות:

een gouden voetstuk. שש, wit marmer. — מראו, zijn geheel uiterlijk is zoo grootich en heerlijk als de Libanon zelve. — כור, uitverkoren = zich onderscheidend door slankheid en schoonheid onder zijn vrienden, als cederen onder de boomen; anderen met de Chaldeeuwse vertaling: een jongeling, hoog als cederen; men zou dan echter het enkelvoud כור verwachten: gelijk één ceder.

16. חכו, wat hij spreekt, zijn mond, als spraakorgaan; evenzoo wordt כר ook Job 6,30; Spr. 5,3 e. a. p. gebruikt. Het woord beteekent: de mondholte, het verhemelte, de binnenzijde van den hals.

HOOFDSTUK VI. 1—3. Voortzetting van het gesprek tusschen Shoelammieth en de dochteren Jerusalems.

1. Nu bieden zich de dochteren Jerusalems aan, haar beminde met haar te zoeken, als zij naar weten, waar hij is; waarheen hij zich, Shoelammieth verlatende, gewend heeft. Hier behoeft dit aanbod niet ironisch bedoeld te zijn; de toewijdende liefde, waarvan zooveel is gebleken, heeft indruk gemaakt.

2. Zij antwoordt, dat hij ook nu wel daar zal zijn te vinden, waar hij zich het liefst ophoudt, in de tuinen om zijn paleis. Zij spreekt dit uit in aan haar herdersleven ontleende uitdrukkingen. — Misschien ook drukt zij in de woorden: om leliën te plukken, uit, dat hij niet in onkuische liefde haar heeft vergeten; leliën zijn het beeld van hooge kuischheid en reinheid. De zin is dan: hij denkt zeker voortdurend aan zijne geliefde bruid.

3. Slot-vers, evenals 2,16.

4—9. De tocht om den beminde te zoeken is niet vruchteloos geweest, en eens wedergevonden, is Shoelammieth in Salomo's oogen nog schooner geworden; hij prijst dus weer hare schoonheid.

4. בתרצה, gelijk Thirtsa, een der voornaamste en schoonst gelegen steden van den stam Ephraïm, de eerste hoofdstad van het tien-stammen-

- 5 Wend af toch uw oogen van mij, want zij wekken een storm in mij op; — uw haar is als een kudde geiten, als 6 hangende op den Gil'ad liggend! Uw tanden als een kudde schapen, zoo juist uit het wed gestegen; want allen zijn ze 7 gepaard en geen van zijn weerga beroofd onder hen. (Gelijk een granaatappelsnede is uw slaap van achter uwen sluier. 8 Zestig zijn er koninginnen en tachtig nevenvrouwen en meisjes 9 zonder tal; — Maar ééne slechts is mijn duive, mijn brave, — eenig is zij van haar moeder, de uitverkorene van die haar bracht ter wereld! Als meisjes haar zien, zij haar prijzen, — vorstinnen, nevenvrouwen — zij roemen haar schoon!" —
- 10 „Wie is toch deze ginds, zich plots in glans vertoonend gelijk het morgenrood? Gelijk de maan zoo schoon, zoo rein gelijk de 11 zon, vreeswekkend als rond vaandels opgestelden?" „In den nooten-bongerd was ik afgedaald, om te kijken naar de groene spruiten van de diepe dalen; om eens om te kijken, of reeds bloesem draagt de [ranke] wijnstok, of in knop geschoten zijn 12 granatenboomen? Ik wist het niet, doch mijne ziel had mij reeds plaats doen nemen op staatsiekoetsen van mijn volk, een edel vorst!" —

rijk; deze is *שֶׁר*, Jerusalem *שָׁמַר*, *lieftlijk*, bekoorlijk. Beide woorden schijnen hier van gelijke kracht te zijn. Eene stad uit het Noorden wordt eerst als vergelijking gekozen, met het oog op de herkomst van Shoelammieth, — eene plaats, die zij kent. — *שֶׁר*, *vreeswekkend*, uwe persoonlijkheid boezemt ontzag in en houdt alle aanraders uwer kuischheid verre verwijderd. — *כְּגִבּוֹרִים*, *als om vaandels geschaarden*, met ontplooid vaandels als oprukkende troepen.

5. *הִרְדֵּבְנִי*, van *רָדַב*, *onstuimig zijn*; de Hiph'iel dus: *onstuimig maken*, den hartstocht der liefde opwekken; *לֹא עָזָא*: van *רָחַב*, *trotschheid*; *zij zijn mij te grootsch*, te prachtig, — de Hiph'iel in intentieven zin = *הִרְדֵּבְנִי*; anderen: *zij maken mij trotsch*, wat echter geen reden zou zijn om haar hare oogen te doen afwenden. 5b—7 is eene herhaling van 4,1—3 met kleine variatiën. Ook nu, na het huwelijk, komt Shoelammieth hem nog even schoon voor, als te voren; dat drukt de bijna letterlijke herhaling dezer verzen hier uit.

8 en 9. Wel heeft Salomo tal van vrouwen van vorstelijken bloede als wettige gemalinnen, — nog meerderen als nevenvrouwen, — dienende meisjes, die 's konings wenschen niet zullen weerstaan, zonder tal, — maar onder die allen is Shoelammieth de ééne en eenige, die zijn liefde bezit. *אֶת הָאִשָּׁה*, *eenig is zij* onder hare zusteren, geene van dezen evenaart haar. — *בָּרָה*, *uitgelezen*, de beste onder allen; anderen: *rein*, kuisch.

Vijfde deel: 6,10—8,4, Shoelammieth, als vorstin even ootmoedig, als schoon.

10. De hier gestelde vraag wordt door de dochteren Jerusalem's gedaan, niet door *Salomo*; — het geheele stuk: 6,10—7,6 vormt een geheel; en uit

הַסִּפִּי עֵינֶיךָ מִנְּגִידִי שָׁרָם הִרְהִיבֵנִי שְׁעָרְךָ כְּעֶדֶר הָעֵצִים
 יִשְׁגְּלוּ מִן־הַגִּלְעָד : שְׁנִיךָ כְּעֶדֶר הָרִחִלִּים שְׁעָלוּ מִן־הַרְחֵצָה
 יִשְׁכֹּלְם מִתַּיִמּוֹת וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם : כְּפֹלַח הָרִמּוֹן רָקִיתְךָ
 מִבְּעַד לְצִמְתְּךָ : שְׁשִׁים הִמָּה מַלְכוּת וּשְׁמֹנִים פִּילֹגְשִׁים
 וְעֹלָמוֹת אֵין מִסְפָּר : אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא
 לְאִמָּה בָּרָה הִיא לְיוֹלָדָתָה רְאוּהָ בָנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ מַלְכוּת
 וּפִילֹגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ : מִיֹּזֶאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ־שֹׁחַר יָפֶה כְּלִכְנָה
 בָּרָה כְּחִמָּה אִמָּה כְּנִדְּגָלוֹת : אֶל־גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי לְרֹאוֹת
 י בָּאֵפִי הַנָּחַל לְרֹאוֹת הַפְּרָחָה הַנָּפֶן הַנִּצּוֹ הָרִמָּנִים : לֹא יִרְעֵתִי
 נִפְשִׁי שְׁמֵתִנִּי מִרְכַּבּוֹת עָמִי נָדִיב :

7,1 מעervoud, blijkt overtuigend, dat daar Shoelammiech niet tot één, maar tot meerdere personen spreekt. Wij hebben ons Shoelammiech voor te stellen, op den achtergrond te voorschijn komende uit het geboomte van de koninklijke tuinen. De dochteren Jerusalems zien haar en worden door hare schoonheid getroffen. — רַעֲשָׁה, eig. uit een schuilhoek *nùkijken*, van een stam, die in het Arabisch: *zich vooroverbuigen* beteekent. Zij duikt, gelijk het morgenrood uit ochtendnevel, plotseling op den achtergrond op; dan werkt de dichter dat beeld nader uit: *schoon als de witte ochtend-maan, rein van kleur als de heete zon*, op het midden van den dag, daarom *לכח* en *רעה*, en niet *ייר* en *עש* gebruikt, 11 en 12. Het antwoord van Shoelammiech: ik had mij in de eenzaamheid der natuur bij mijne lievelingsplanten uit mijn vadershuis: wijnstok en granaat en weideplanten, teruggetrokken. En zonder dat ik het wist, zonder dat ik mij er rekenschap van gaf, had toch *mijn ziel*, mijn liefdesverlangen naar Salomo, *mij geplaatst op den prachtwagen van den beheerscher mijns volks*, op den staatsiekoets van Salomo; — d. w. z. ik word door liefde toch teruggevoerd uit de stille natuur naar Salomo; v. a.: ik wist niet meer, dat mijne liefde mij tot heerscheressc op den wagen naast Salomo had geplaatst; d. w. z.: ik vergat bijna den hoogen stand, waartoe ik verheven ben. Of men *עיי* hier moet verklaren = *עו*, dus: *de wagens van een edel volk*, of: de prachtwagens van *mijn volk*, = de wagen van den heerscher over een volk, dat zelf zoo edel is en wiens vorst dus den hoogsten adel in zich draagt, staat niet vast. Sommigen verklaren: *de wagens van mijn volk*, de wagens van een edel vorst, wat zeer veel waarschijnlijkheid heeft. Anderen: *mijne ziel* = die mijne ziel vervult, mijn beminde, *plaatste mij* enz. Nog anderen: *mijne liefde deed mij worden als strijdwagens van mijn edel volk*, d. w. z.: wekten een storm in mijn binnenste, gelijk dreunen van rollende strijdwagens.

VII.

- 1 „Keer terug, keer terug, Shoelammith! keer terug, keer terug, dat wij goed u bekijken!“ — „Wat vindt gij aan Shoelammith toch te zien?“ „Gelijk rijdendans van dubb'le eng'len-
 2 scharen!“ „Hoe schoon zijn uw schreden in schoenen, gij dochter eens vorsten! uwe lendenen-wieging als halssnoerschakels, het
 3 werk van kunstenaarshanden! Uw navel een maanvormig beken, waarin niet misse welgemengde wijn! Uw lijf als gesta-
 4 pelde tarwe, met leliën omkranst. — Uwe beide borsten als
 5 twee jonge reeën, tweelingsjongen eener hinde! Uw hals als toren van ivoor, uw oogen vijvers te Cheshbon aan de poorte
 der volkrijke stad; uw neus als de Libanonstoren, gericht naar
 6 Damascus henen! Uw hoofd op uw romp als de Karmel, —

HOOFDSTUK VII. 1. Nu roepen haar de dochteren Jerusalems toe: keer hierheen terug, wij willen uwe schoonheid bewonderen! Naïef vraagt Shoelammith: wat zoudt gij bijzonders aan mij zien? En zij antwoorden: als rijdendans van *שׁוּרָה*, eig. *twee legers*, met herinnering aan Gen. 32,8, de twee engelenlegers, die Jakob bij zijn terugreis naar Kena'an zag. Het als plaatsnaam op te vatten, belet de bepalende *וְהָיָה*. De zin is naar onze opvatting: wij willen u zien dansen, wat ons een even heerlijk schouwspel van schoonheid zal opleveren als de verschijning van engelen scharen, in rijen geschaard vóór den Schepper en om Zijn troon, die als het ware een rijdendans uitvoeren. De beschrijving in de volgende verzen geeft het beeld eener dansende vrouw, wier schoonheid van lichaamsbouw geheel op het voordeeligt uitkomt. In dansen eener vrouw ten aanzien harer gezellinnen ligt niets stuitends of zedekwetsends.

2. *פַּעֲמֶיךָ*, eig. uw schreden, ook: uwe schrijdende voeten; de zin is: hoe schoon zijn uwe voeten, die gij steeds onbedekt hadt, daar gij als landmeisje barvoets gingt, ook nu zij met laarzen zijn gesierd! Gij zet uw voeten in de vreemd drukkende laarzen neer, als hadt gij ze steeds gedragen, als een geboren vorstenkind. — *וְהָיָה כְּרִנְתְּךָ כִּרְנֵי מַלְאָכִים* van den stam *מִלְכָּה*, 5,6, zich afwenden, — de bewegingen en draaiingen uwer heupen bij den dans zijn als *וְהָיָה*, meervoud van *תָּלִי* = *תָּלִיָּה*, halssieraad, hier: uit schakels bestaande, daar het als beeld voor: *in beweging zijn* wordt gekozen. Men denkt aan een borstsieraad, uit kleine plaatjes en ringetjes bestaande, die bij iedere beweging zich verplaatsen bij iedere ademhaling zich bewegen. Zoo zijn de wendingen harer *וְהָיָה*, de heupen, van de zijde gezien, van de borst afwaarts en van den bovenschénkel opwaarts; eigenlijk: *het bovenbeen* (vgl. Ex. 28,42).

3. *שֶׁרֶרֶךְ*, eig. de navelstreng, v. d. de navel zelve; bij een dun gekleede vrouw zal zich bij het dansen het ronde trechtervormige navelkuiltje eenigszins door haar overkleed heen afteekenen. Vandaar het beeld: *כַּס*, een bekken, *וְהָיָה*, van rond, naar *כִּימְחִיז*: maan-vorm. — *וְהָיָה כִּימְחִיז כִּימְחִיז*, waarin nooit aangelengde wijn ontbreken moge. *וְהָיָה*, een zwakkere vorm van *כִּימְחִיז*, gielen, speciaal van samengieten van water en wijn. De goed gemengde wijn is beeld voor gezondheid en frischheid der jeugd. Anderen: als een *שֶׁרֶרֶךְ* vol goedgemengden wijn, d. w. z. met alle schoonheden voorzien. Een *שֶׁרֶרֶךְ* opgestapelde tarwe is beeld voor de regelmatige ronding van den

א שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוֹלֵמִית שׁוּבִי וְנַחֲוֶה־בָּךְ מֵהַר־רַחֲוֹ
 ב בְּשׁוֹלֵמִית בְּמַחֲלֵת הַמַּחֲנִים: מֵהַיָּפוֹ פַּעֲמֶיךָ בְּנִעְלִים
 ג בַּת־נָרִיב חֲמוּקִי יָרֵכֶיךָ כִּמוֹ הַלְּאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אֱמֹן: שְׂרָרְךָ
 ד אֲנִן הַסֹּהַר אֶל־יְהוָה רִמּוֹג בְּטֶנֶךָ עֲרִמַת הַטִּים סִיגָה
 ה בְּשׁוֹשָׁנִים: שְׁנֵי שְׂרִידֶיךָ בְּשְׁנֵי עַפְרַיִם תֵּאָמֵר צִבְיָה: צֹואֲרְךָ
 וּכְמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינֶיךָ בְּרֻכּוֹת בַּחֲשָׁכּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־דָּבִים אֶפֶךָ
 ז כְּמִגְדַּל הַלְּכָנוֹן צֹפָה פָּנֶי רַמָּשֶׁשׁ: רֹאשֶׁךָ עָלֶיךָ כְּכֶרֶם־

buik; סנה, van een slam, die omheinen, omgeven, beteekent, waarvan het later Hebr. סני, omheiniug; of men de gewoonte had bij het vieren van

den oogst de hoopen gedorscht en gewand koren met bloemen te sieren, is niet zeker, maar wel waarschijnlijk. Het beeld is dan eenvoudig voor de regelmatigheid van lichaamsbouw, die gelijkt op de pas saamgepakte en dus regelmatig liggende korenhoopen.

5. מִגְדַּל הַשֵּׁן, parallel met de volgende beelden, schijnt hier een bepaalde toren bedoeld te zijn in of bij Jerusalem. De zin is: een toren, van buiten met ivoor bekleed, dat in den zonneglans schittert en dadelijk in het oog valt. — ברכות נחטק. De vroeger Emorietische stad Cheshbon is waterrijk en schijnt twee groote waterbekkens, ברכות, in hare onmiddellijke nabijheid te hebben gehad. Hun water, als uit een bergstroom erheen geleid, was kristalhelder. — על סער בת רבים, aan de volkrijke poort, of: aan de poort van de volkrijke stad, het laatste waarschijnlijker, daar de eerste opvatting de plaats der bekkens te veel zou détailleren. — ברכה, van ברכ, oorspronkelijk: zich uitbreiden, is een kunstmatig gemetseld rond of vierkant waterbekken. — De nens lijkt op den slanken uitzichttoren op den top van den Libanon, die vrij uitzicht geeft tot Damascus — de nens is even rechtlijnig en schoon van vorm als zulk een toren! Waarschijnlijk heeft de dichter ook hier een bepalenden toren op het oog.

6. כְּכֶרֶם, als de trotsche Karmelberg boven zijne omgeving, verheft zich uw hoofd op uw romp. — דלה, en het afhangende haar van uw hoofd is rijk als purper, v. 8. ook wat kleur aangaat, daar het in Palaestina aan de kust bij den Karmel voorkomende purper donkerrood bij zwart af is. Het is niet een schel rood, maar zeer donker. Anderen meenen, dat de glans, niet de kleur van het haar met purper wordt vergeleken. — מלך, slot van den lofzang: zoo schoon is het haar, dat een koning geboeid is door de haren — רגלים, van רגל, loopen, vloeien, — door den vloed der lofhangende haren. Anderen: en de lokken van uw haar als purper eens konings, in zijn hoofdwindel gewonden, mijns inziens zeer onwaarschijnlijk en door Rashi althans niet bedoeld, zooals de schrijvers van den Bioer meenen. Met vs. 7 wordt weer Salomo sprekend ingevoerd; — of hij intusschen getuige is geweest van den dans en zijn te voorschijn treden en verrukking over het schouwspel aanleiding gaf tot de slotwoorden van vs. 6, — dan wel of het stuk 7,7-8,4 in het paleis speelt, — daarover

en het afhangend haar van uw hoofd gelijk purper, — een
 7 koning geboeid door den vloeienden haarstroom! „Wat zijt
 8 gij schoon, wat zijt gij heerlijk, liefde! onder alle geneugten
 9 des levens! Uw slanke lichaamshoogte daar gelijk een dadel-
 10 palm, — en uwe borsten vruchtentrossen! Ik dacht: beklim-
 men zal 'k den palm, wil grijpen zijne twijgen; o, mochten
 11 toch uw borsten zijn als trossen van den wijnstok en geuren
 12 d'adem van uw neus als appels! En uw verhemelte als
 13 beste wijn” — „Die mijn beminde zacht naar binnen vloeit,
 14 beweeglijk maakt de lippen van die slapen! Ik behoor slechts
 15 mijn liefste en op mij richt zich gansch zijn verlangen! Kom
 mede, mijn liefste, laat ons gaan naar het veld, laat in de
 16 dorpen ons vernachten! Laat vroeg ons opstaan naar de wijn-
 gaardrijen, laat nazien ons, of reeds de wijnstok bloeit, zijn
 bloesem zich al opent, of knoppen reeds granaten! daar wil 'k
 17 u mijne liefdeblijken geven! Reeds spreiden de alruinen geuren
 en boven onze deuren eed'le vruchten velerlei, van nieuwen onget
 en overjarig, die ik voor u, mijn liefste, heim'lijk heb bewaard!

zijn de commentatoren het niet eens. Mij komt het eerste waarschijnlijker voor. Vs. 7—10 spreekt Salomo, 7,11—8,4 Shoelammith. Ons vers bevat nu de grondgedachte van het geheele Hooglied. Reeds INX 'EZRA verklaart hier אהבה als *liefde*, niet als een zelfstandig naamwoord, voor 't bijvoegelijk naamwoord gebruikt = *geliefde*. Het is dan de lof der liefde, der *zich gevende* en wijdende liefde van twee wezens, die als de schoonste en genikzaligste onder alle genietingen des levens wordt geprezen.

8. קומתך, uw lichaamsbouw; ורחו op den slanken dadelpalm; ואשכול op de draiventrosvormige vruchtentrossen van den dadelboom.

9. אמרתי, Nu dacht ik, in den tijd van ons huwelijk; niet: ik denk nu, daar de beelden te zinnelijk zijn, om aan een op handen zijnde vereeniging der geliefden te denken. Toen ik uw schoonen lichaamsbouw zag, werd ik vervuld door de gedachte: hoe, zoo ik deze de mijne mocht noemen. — כנפרי, v. s. *geveerde bladen*, spitse puntige bladen van den middennerf naar beide zijden uitgaande: v. a. verwant met כנף en חלף, *de heu en weer bevoegen bladeren* = jonge twijgen. De vergelijking der borsten met *wijndruiven*, die, hoe meer zij zwellen, des te ronder en elastischer worden, past beter dan die met *dadelen*, die ovaal zijn en een steen-harden pit hebben. — ריחך, de reuk van uw neus = het ruiken van uw neus, tot opsnuiven van geur, en tegelijk het uitademem. Bij gesloten mond ademt men in en uit door den neus. De adem, die uit haar neus komt, wordt nu gedacht geur te verspreiden; hoewel de lucht, die zij inademt, dien niet heeft, is de uitgedemde lucht door haar lichaam welriekend geworden. — כתמים, appels, van רמ, een naam, ontleend aan den geur, dien hij uitademt. De vorm evenals רמנו, van רמ, vuur.

10. כין הטוב, in verbindingsvorm vóór het bijv. naamw., evenals רמ Spr. 6,24, eig.: een vrouw van slechtheid, de incarnatie van het booze, zoo hier: wijn, die alle goede eigenschappen in zich vereenigt. Het beeld evenals 4,11; en 5,6 voor de fluisterende liefdewoordjes. — Shoelammith valt hem hier in de rede — רחלך, die gaat door de keel b ij mijn vriend, eene uitdrukking, die alleen in Shoelammith's mond voorkomt

יְדַלֶּת רֹאשׁךָ כְּאַרְגָּמן מֶלֶךְ אֲסוּר בְּרֹהֲטִים : מִה־יָפִית
 יוֹמֵה־נַּעֲמֹת אֲהַבָּה בְּתַעֲנוּגִים : זֹאת קוֹמַתְךָ דְּמַתָּה לְתָמָר
 וְשִׁדְךָ לְאַשְׁכְּלוֹת : אִמְרָתִי אַעֲלֶה בְּתָמָר אַחֲזָה בְּסִנְסִנוֹ
 וַיְהִי־נָא שְׁדִיךָ כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרִיחַ אַפְךָ כְּתַפּוּחִים :
 וַיַּחֲכֶךְ בֵּין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמִישְׁרִים דּוֹכֵב שְׁפָתַי יִשְׁנִים :
 אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלִי תִשׁוּקָתוֹ : לֵבָה דוֹדִי נִצָּא הַשָּׂדֶה נְלִינָה
 בְּכַפְרִים : נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן פָּתַח
 י־הַפֶּמֶד הִנָּצוּ הַרְמוֹנִים שֵׁם אֶתֶן אֶת־דוֹדִי לָךְ : הַדּוּרָאִים
 נִתְנוּ־יָדִים וְעַל־פִּתְחֵינוּ כָּל־מַגֵּרִים חֲדָשִׁים גַּם־יִשְׁנִים דוֹדִי
 צַפְנָתִי לָךְ :

en dus duidelijk genoeg aantoon, dat zij, en niet Salomo, hier spreekt. — למישרים = במישרים, *langs den rechten, directen weg*; wat goed smaakt, wordt geacht direct in den maag af te vloeien; wat slecht smaakt blijft in de keel steken. — ודוכב שפתי ימים, *die klanken doet uiten de lippen van hen, die in slaap zijn gevallen*; nog in den slaap uiten de wijn drinkers klanken, als nazalm van het gesmaakte wijngenot; smakkende met tong en lippen. Kimchitz en Parchos: *Welsprekend maken*. Ook de Thalmoed echter schijnt bij de behandeling onzer plaats meer aan eenvoudige bewegingen der lippen te denken, dan aan werkelijk spreken.

11. Het tweede deel van ons vers is klaarblijkelijk eene herinnering aan Gen. 3,16. Doch die wederzijdsche liefde wil niet ten aanzien van allen zich uiten, maar trekt zich liever in de eenzaamheid terug; daarom vs. 12. Laat ons samen uit de prachtomgeving van het paleis gaan naar de rust van het land. — בכפרים, *in de dorpen*, niet: onder cyprusbloemen, wat de rust zou moeten luiden en in 't algemeen wat te Zigennerachtig zou zijn. Nadat wij den nacht hebben doorgebracht, zullen wij vroeg in den morgen in Gods vrije natuur gaan. — נשכמה ותרך = נשכמה, laat ons vroeg opstaan en gaan.

14. דוראים. Zie Gen. 30,14; daar worden zij gevonden in den tijd van den tarweoogst, dat is dus in Ijar. Op dezen tijd des jaars wijst de geheele beschrijving vs. 13 en 14. — De alruinen (waarsch. samenhangend met דרים, liefdebewijzen) worden vooral in Noord-Palaestina. aangetroffen, minder in de onmiddellijke omgeving van Jerusalem. — וכל מרורי, v. s. *vlak bij onze deuren*, doelende op de voor het huis staande vruchtboomen. — ניעים, *nieuwe*, pas dit jaar gegroeide, en *overjarige*, die aan den boom overwinteren. Dan komt echter ורשך niet tot zijn recht, wat een verbergen van geplukte vruchten onderstelt. Anderen daarom: *boven onze deuren*, op planken of op den bovenrand van het deurkozijn, liggen *velelei heerlijke vruchten, nieuwe*, van den oogst van dit jaar, — maar ook *oude*, van het vorige jaar, *die ik voor u heb verbergen*, om ze u te geven en met u te genieten. — Dan zullen zij komen in haar ouderlijk huis en daar zal zij hem, als in de dagen hunner jonge liefde, weer de geurigste vruchten en lekkernijen bewaren.

VIII.

- 1 Wie u kon maken als een broeder mij, die aan mijn moeders borsten heeft gezogen! Zou dan ik vinden u en treffen buiten aan, ik zou u kussen, — zij zouden mij niet smalen!
- 2 Ik zou u leiden, zou u brengen in het huisje van mijn moeder, gij zoudt mijn leeraar moeten zijn; zou u te drinken geven
- 3 wijn, gekruid met geuren, most van mijn granaten! Zijn linkerhand onder mijn hoofd en zijn rechter omhelst mij! Ik leg een eed u op, gij dochteren van Jerusaleem: wat wekt gij op, wat wilt gij liefde wakker storen, totdat zij zelve 't zal
- 5 verlangen!? — — „Wie is het die daar stijgt uit de woestijn, zich leunend op den arm van haar geliefde?“ — „Onder den appelboom wekt' ik uw liefde op,“ — „daar heeft uw moeder in smart u gebaard, daar leed haar pijnen, die u heeft het
- 6 leven geschonken!“ „o Leg mij als zegelring steeds aan uw hart, als een zegelring aan uwen arm! Want geweldig als de dood is de liefde, hard als het graf is d'ijverzucht, — haar
- 7 gloeiende slitsen, vurige slitsen, — vlamme Gods! Machtige wateren kunnen niet blusschen de liefde en geen rivieren haar ooit overstroomcn: — als iemand geven zou al rijkdom van

HOOFDSTUK VIII. 1. Waart gij toch maar als een broeder mij! Trof ik u dan buiten ons huis, waar ook, aan — ik zou u kussen, zonder terughouding, maar ook zonder vrees door toeschouwers gehoond te worden. — רצו, zoudt gij toch voor mij zijn, wat een broeder voor zijn zuster is! Eene verhouding, waarbij de sexuele zijde ten eenenmale verdwijnt en slechts plaats is voor een zuiver ideale toewijdende vriendschap, gegrond op de bloedverwantschap.

2. Ik zou u bij de hand nemen en u brengen bij mijn moeder in het vrouwenvertrek. — רצו, en gij zoudt, ten haren aanzien, mij moeten onderwerpen in al wat mij ontbreekt, om waarlijk uwe vrouw te zijn; anderen: gij zoudt mijn leeraar zijn, d. w. z. ik zou uwe gewoonten leeren kennen en ze overnemen. Sommigen verklaren רצו, als derde pers. vr. enkelv. en laten het op de moeder slaan: tot mijn moeder, die mij geleerd heeft, wat ik weet, — of: die mij leeren zal, wat ik weten moet. — וְרָצוּ, evenals: וְרָצוּ, Ps. 60,5; וְרָצוּ, I. Kon. 22,27. — עַם van oor, treden, het uit de vrucht door trappen verkregen vocht: רצו, mijn granaatappelboom; v. s. = רצו, granaatappelboom en.

3. Nu voelt zij zich door Salomo omhelsd en roept nog uit de verte, heengangende met Salomo, den vrouwen van Jerusaleem toe, haar in haar liefdesgeluk niet te storen. (Vgl. 2,6 en 7).

Slot: 8,5—14. Vs. 5—7 beschrijft de dichter ons het gearmd wandelende paar in de tuinen om Shoelammith's ouderlijk huis.

De eerste woorden van vs. 5 worden door den dichter gesproken of, als men wil, den in de vlakte van Shoenem = Shoelam, Shoelammith's geboorteplaats, arbeidenden landslieden in den mond gelegd. — וְרָצוּ, steunende op, niet juist wegens vermoedheid, maar in liefdevolle houding met haar arm op den zijne leunend. — וְרָצוּ, niet: heb ik u, toen gij

אִי יִתְנֶה כָּאֵה לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָה בְּחוּץ אֲשַׁקֶּה גַם
 לֹא־יָבוּ לִי : אֲנִהְיֶה אֲבִיָּאָה אֶל־בֵּית אִמִּי תִלְמְדֵנִי
 יִשְׁקֶה מִיַּן הָרֶקֶה מַעֲסִים רַמְנִי : שְׂמָלוֹ תַּחַת רַאשִׁי וַיְמִינִי
 יִתְחַבְּקֵנִי : הִשְׁפַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם מִהִתְעוֹרֵרוֹ
 יִזְכֹּרְתֶּנּוּ אֶת־הָאֲהָבָה עַד־שֶׁתַּחַפֵּן : מִי זֹאת עֹלָה מִן־
 הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דֹּדָהּ תַּחַת הַתְּפֹה עוֹרֶרְתִּיךְ שְׂמָה
 יִחְבֹּלֶתֶךָ אִמֶּךָ שְׂמָה חֲבֵלָה יִלְדֶתֶךָ : שִׁימֵנִי כְּחוֹתֶם עַל־לֶפֶךָ
 כְּחוֹתֶם עַל־זֶרְעֶךָ כִּי־עוֹה כְּמוֹת אֲהָבָה קָשָׁה כְּשֹׁאֵל קִנְיָאָה
 יִרְשָׁפֶיהָ רִשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבִתֶּיהָ : מִים רַבִּים לֹא יִכְלוּ לִכְבּוֹת
 אֶת־הָאֲהָבָה וְנִהְיוֹת לֹא יִשְׁטָפוּהָ אִסְתִּין אִישׁ אֶת־כְּלֵהוֹן

sleept, geveekt, maar: heb ik u tot liefde opgewekt, deel ik de liefde in uw hart ontvlammen. Shoelammieth spreekt hier. De volgende woorden zijn waarschijnlijk op te vatten als door Salomo gesproken, waarbij dan de mannelijke vormen der aanhangsels in plaats van de vrouwelijke zijn gebruikt, wat in het Hooglied tamelijk dikwijls voorkomt. Salomo wijst dan uit de verte het geboortehuis van Shoelammieth aan. שִׁמָּה, daar ginds!

6. **כחותם על לכת**, als een zegelring, die aan een koord op de borst wordt gedragen; het beeld beteekent: laat ik van u even onafscheidelijk zijn als een zegelring, dien gij steeds op 't hart draagt. — כחותם על דרך, v. s. = על יד, evenals Ex. c a. p. bij Thefillien, יד, hand, voor arm gebruikt wordt. De zegelring werd ook יד, op de hand, = aan den vinger gedragen (Jer. 22,24; vgl. Gen. 41,42; Ex. 3,12); dus: gelijk men den zegelring voortdurend op de borst of aan den vinger draagt, zoo onafscheidelijk moge ik van u zijn. Beide beelden zeggen dan hetzelfde; anderen: leg mij aan uw hart, als een zegelring, zoo dicht bij uw hart, — neem zoo trouw als men een zegelring draagt, zoo voortdurend mij op uwen arm, of: aan uwen arm. — Dit is mijn hoogste wensch, want liefste gevoel ik en die is onweerstaanbaar, ik, als een zegelring, niet te overweldigen (Num. 13,28) en als aanvaller niet te weerstaan (Recht. 14,18); daar den dood natuurlijk als aanvaller te denken, evenzoo dus ook hier de liefde. — קשה, hard, niet te vermurwen, op wien door niets indruk te maken is. — סאל, het graf, dat zijn prooi onverbiddeijk opeischt, v. s. verwant met סאל, vragen. — קשה, over, die eischt wat hem toekomt; bij liefste: overzucht, die de geheele persoonlijkheid van de of den beminde voor zich opeischt. — רשעה, hare vliegende vonken, gloed. — שלבתה יק, = שלבתה, = vlammende Gods = machtige vlam, of: door God ontstoken vlam; of שלבת eig. vlam, of: ontvlaming beteekent, is niet zeker.

7. **לא ישטפוהא**, zullen haar niet overstroommen en, omdat zij nuur is, doen blusschen; anderen: wegspoelen bij overstrooming; dan is het beeld: de liefde ontwortelen als een boom en meesleuren.

יִבִּיתוּ בְּאֶהְבָּהּ כִּי יָבוּזוּ לוֹ : אֲחֻזֹּת לָנוּ קִטְנָה וְשָׂדִים אֵין
 סֵלָה מִהֲנַעֲשֶׂה לְאֲחֻזָּתוֹ בַּיּוֹם שִׁיר־בִּרְבָּה : אִם־חֹמָה הִיא
 נִבְנְהָ עָלֶיהָ טִירַת כֶּסֶף וְאִסְדָּלַת הִיא נִצּוֹר עָלֶיהָ לֹחַ אֲרוֹ:
 יֶאֱנִי הוֹמָה וְשָׂדִי כַּמְגֵּדְלוֹת אֲזִי הִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם:
 יֶאֱכֹרֶם הִיָּה לְשֹׁלְמָה בְּבַעַל הַמֶּזֶן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם לְנָטְרִים אִישׁ
 יֶיכָא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף : כְּרָמִי שָׁלִי לִפְנֵי הָאֵלֶף לֶךְ

door uw trouwe voorzorg gesteund, ontocgankelijk, als een muur; en mijne borsten als torens, die, hoewel de aandacht des vijands trekkend, de vesting des te meer onneembaar maken. Toen, in mijne jeugd, was ik en ben nu nog, — of v. a. *dientengevolge was ik — gunst vindend in zijne, Salomo's oogen*, mijn naieve onschuld was het juist, die Salomo aantrok. — זאא שלום, ongeveer hetzelfde als זאא חן, vooral van vrouwen gebruikt: *gunst vinden*, liefde wekken. Sommigen zien in het gebruik van שלום voor חן hier een zinspeling op den naam van Salomo.

11 en 12. Shoelammith's bede voor haar broeders, die haar onschuld trouw bewaakt hebben: Salomo had eens een wijnberg in Ba'al Hamon, waarschijnlijk dicht bij Dothan, ten Zuidoosten van het dal Jiere'el, dus niet ver van Shoeném. Dien wijnberg had hij overgegeven aan de wachters, zoodat zij de opbrengst mochten genieten, en wel bij gedeelten, waarvoor ieder als pachtsom 1000 zilverstukken jaarlijks moest opbrengen. Dit blijkt uit vs. 12 de zin te zijn: Salomo ontving als vaste som van ieder 1000 zilverlingen; wat de opbrengst meer bedroeg, kwam den wachter ten goede. — זאא זכא, *ieder zou brengen*, opbrengen. De verklaring: *ieder bracht naar huis als opbrengst zijner vruchten 1000 zilverlingen*, stuit op vs. 12 af, daar dan de 200 voor de wachters niet te verklaren zijn.

12. *Mijn eigen wijngaard staat nitsluitend tot mijn eigen beschikking*, is in mijn macht. Met dien wijngaard heeft zij haar schoonheid en deugd op het oog; welnu, zegt zij, ook van dien wijngaard zijn de volle 1000 zilverstukken voor u, — maar dan ook 200 voor wie zijn vrucht besnoeken, d. w. z. laat ook mijn broeders, die mij trouw hebben bewaakt, het loon van hun arbeid niet onthouden worden. De zin is dan: ik behoor thans geheel aan u, o Salomo; maar gelijk de wachters van den wijnberg mede van de opbrengst voordeel hebben, zoo behooren ook mijne broeders te genieten voor de moeite en zorgen, die zij zich om mij hebben getroost. De bedoeling is natuurlijk niet, dat zij eene toelage van 200 zilverstukken voor hare broeders vraagt. Dit cijfer is genoemd als gemiddelde winst der wijngaardpachters. Denkt men zich den wijngaard in twee perceelen verdeeld, dan zijn die 200 juist het tiende van de opbrengst voor Salomo, die dan als loon voor het goede eerlijke afdragen der pacht den wachter worden gegeven.

יִשְׁלָמָהּ וּמֵאֲרָתִים לְנָטְרִים אֶת־פְּרִיָּו : הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבֵרִים
 יִמְקְשִׁיבִים לְקוֹלָהּ הַשְּׁמִיעֵנִי : בָּרַח ! הֲדַרִּי וְרִמְהֶלֶךְ לְעַבְדִּי
 אֲנִי לְעַפְרָה הָאֵלִים עַל הָרֵי בְשָׁמִים :

- maar dan tweehonderd ook voor wie zijn vrucht bewaakten." —
 13 „Gij die uw woonplaats hebt in deze tuinen! speelnoten
 wachten luist'rend op uw stem — o laat mij die dan hooren!”
 14 „Vlucht heen, mijn liefste! en word gelijk een hert of als een
 jong van reeën op balsemgeuren-bergen!”

13. Nu neemt Salomo het woord. Hij geeft geen direct antwoord op Shoelammieth's vraag, maar men hoort, dat hij haar gunstig opneemt. Hij vraagt haar een lied te zingen, waarop de speelgenooten harer jeugd, die om hen henen staan, reeds lang schijnen te wachten; dat is in het deelwoord מְקַשִּׁיבִים uitgedrukt. — הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים, *die in de tuinen thuis zijn*, die u hier nangenamer voelt dan in het koninklijk paleis.

14. Zij voldoet aan het verzoek en begint een lied, dat aan de woorden van 2,17 herinnert; hier echter eene uitnoodiging bevattend om met haar te samen een tochtje door de bergen te maken. — בָּרַח, *vluchten* uit de omgeving der hen aansturende speelgenooten der jeugd, — הֲדַרִּי כַשְׁמִים, voor het 2,17 gebruikte כְּתִירִים, *waar* voor de vereenigde geliefden *alles* *geuren spreidt*. — Zij gaan dan samen de bergen in — en de dichter eindigt.